

Μεταπτυχιακή Διατριβή

«Η Κίνα στην Εποχή της Απογείωσης. Αίτια, Τρόποι και Σύγκριση με την περίπτωση της Ρωσίας»

Επιβλέπων Καθηγητής:
Μυλωνάκης Δημήτρης

Φοιτήτρια:

Νικηφοράκη Σοφία

A.M.: 76

ΡΕΘΥΜΝΟ 2009

Ευχαριστώ την οικογένειά μου, τους φίλους μου και τους συμφοιτητές μου που ήταν κοντά μου καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου στο μεταπτυχιακό αυτό πρόγραμμα. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον υπεύθυνο καθηγητή μου κο Μυλωνάκη Δημήτρη και τον κο. Μαραγκό Ιωάννη για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή τους κατά τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Περιεχόμενα

I.	Εισαγωγή- Σε τι συνίσταται η ανάπτυξη του Κινεζικού κράτους;	4
II.	Τι άλλαξε;	7
α.	Αγροτικός Τομέας	9
i.	<i>Πως ήταν οργανωμένη η αγροτική παραγωγή προηγουμένως</i>	9
ii.	<i>Μεταρρυθμίζοντας τον αγροτικό τομέα</i>	10
β.	Η εμφάνιση της αγροτικής επιχείρησης- TVEs.....	12
γ.	Αναδιαρθρώνοντας τις κρατικές επιχειρήσεις	15
i.	<i>Δημιουργώντας ένα σύγχρονο τομέα επιχειρήσεων</i>	16
δ.	Αναδιαμορφώνοντας το φορολογικό σύστημα.....	18
i.	<i>Ο φόρος εισοδήματος</i>	18
ii.	<i>Έμμεσοι Φόροι</i>	19
ε.	Το νομισματικό σύστημα.....	20
στ.	Εμπόριο.....	21
i.	<i>Ειδικές Οικονομικές Ζώνες</i>	21
ii.	<i>Ξένες άμεσες επενδύσεις</i>	25
III.	Γιατί πέτυχαν οι μεταρρυθμίσεις στην Κίνα;	27
α.	Το μη-πλουραλιστικό μοντέλο Σοσιαλισμού της Αγοράς: Η Κινέζικη προσέγγιση.....	28
IV.	Ρωσία.....	29
α.	Το μοντέλο της θεραπείας σοκ.....	30
β.	Γιατί δεν ακολούθησε και η Ρωσία το μοντέλο της Κίνας εφόσον θεωρήθηκε επιτυχημένο;	31
V.	Συνέπειες της ανάπτυξης της Κίνας	32
α.	Ανεργία.....	33
β.	Περιβαλλοντικά προβλήματα.....	34
VI.	Επίλογος	35

Περίληψη

Μετά από μια περίοδο που στιγματίστηκε από την ηγεσία του Mao Zedong, πολλά έρχονται να αλλάξουν στην οικονομία της Κίνας. Μετά το 1978, με τον Deng Xiaoping πλέον στην ηγεσία του κόμματος, εισάγονται μια σειρά από μεταρρυθμίσεις σε όλους του τομείς της οικονομίας, το εμπόριο, τη γεωργία, τη δημοσιονομική πολιτική. Μεταρρυθμίσεις οι οποίες είχαν κοινό παρανομαστή τους το άνοιγμα της οικονομίας προς την αγορά και οι οποίες έθεσαν τις βάσεις για την σημερινή ραγδαία ανάπτυξη που εμφανίζει η Κίνα. Η ανάλυση των μεταρρυθμίσεων και οι τρόποι που αυτές οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα, είναι ένας πρώτος στόχος της παρούσας εργασίας. Έπειτα, προσπαθούμε να εξετάσουμε γιατί αυτό το τόσο επιτυχημένο μοντέλο μετάβασης δεν ακολουθήθηκε και από άλλες μεταβατικές οικονομίες όπως η Ρωσία, η οποία ακολούθησε το μοντέλο μετάβασης της θεραπείας σοκ. Τέλος, παρουσιάζουμε συνοπτικά κάποια σοβαρά κοινωνικά προβλήματα τα οποία έχουν εμφανιστεί ως συνέπεια ης ραγδαίας αυτής ανάπτυξης της Κίνας.

I. Εισαγωγή- Σε τι συνίσταται η ανάπτυξη του Κινεζικού κράτους;

Μελετώντας κανείς τις οικονομίες των μη- ανεπτυγμένων ή υπό ανάπτυξη χωρών κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες του εικοστού αιώνα, τότε μόνο συνειδητοποιεί ότι η ραγδαία ανάπτυξη της Κίνας, πρέπει να θεωρηθεί τουλάχιστον ως εντυπωσιακή. Η εν λόγω χώρα κατάφερε να βγει αλώβητη από τις κρίσεις που έπληξαν άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Η κρίση στις χώρες του τρίτου κόσμου μέχρι τις αρχές του '80, η κρίση στις χώρες του πρώην σοβιετικού μπλοκ μέχρι τα μέσα του '80, και η κρίση των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας το 1997 δεν μπόρεσαν να πλήξουν την σταθερή κινεζική οικονομία. (Lo 2001 σ. 1)

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη χρυσή εποχή της ανάπτυξης (1945-1970), έπαιρνε σειρά μια δεκαετία ύφεσης (1970-80), η οποία ανέδειξε και την ανομοιογένεια μεταξύ των υπό ανάπτυξη οικονομιών. Μέχρι τη δεκαετία του 1970, οι περισσότερες χώρες είχαν μια σχετικά ικανοποιητική ανάπτυξη, ενώ η ανάπτυξη νέων εκβιομηχανισμένων χωρών (Κορέα και Ταιβάν στην Ανατολική Ασία, Βραζιλία και Μεξικό στην Λατινική Αμερική) μπορούσε να θεωρηθεί ενθαρρυντική μέχρι και το 1980. Ωστόσο μετά τη δεκαετία του 1980, η κατάσταση αλλάζει και επιδεινώνεται μετά το 1990. Ο μέσος πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης του κατά

κεφαλήν εισοδήματος για όλες τις χαμηλού εισοδήματος οικονομίες εκτός Κίνας και Ινδίας έπεσε απότομα από 2% σε 0,4%, ενώ στην Σοβιετική Ένωση είχαμε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης μετά το 1990.

Ωστόσο, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα, η οικονομία της Κίνας όχι μόνο δεν χτυπήθηκε από αυτό το κύμα κρίσεων αλλά εμφάνισε και αύξηση στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ της από 8,6% τη δεκαετία του 1980 σε 9,6 τη δεκαετία του 1990. (Lo 2001 σ.1)

Η Κίνα σήμερα συνεχίζει να είναι μία από τις πιο ραγδαία αναπτυσσόμενες οικονομίες στον κόσμο. Στην Κίνα ζει το εν πέμπτο του παγκόσμιου πληθυσμού, με 1,32¹ δις πληθυσμό (Διάγραμμα 1), το ΑΕΠ της αυξάνεται με μέσο ρυθμό περίπου 9,3% ετησίως τα τελευταία 15 έτη, από το 2001 είναι μέλος του ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου), και το 2008 έκλεισε με το ΑΕΠ της σε κάτι παραπάνω από 4 τρις². Έχει το μερίδιο του 8,9% στις παγκόσμιες εξαγωγές, και έρχεται δεύτερη μετά την Αμερική με 13,6%.³ Σύμφωνα με προβλέψεις του ΔΝΤ, το 2013 το ΑΕΠ στην Κίνα θα φτάσει τα 7,6 τρις, και ως το 2020, σύμφωνα με τις προβλέψεις αρκετών ειδικών θα είναι η πρώτη παγκόσμια δύναμη, εκτοπίζοντας την Αμερική από το βάθρο.

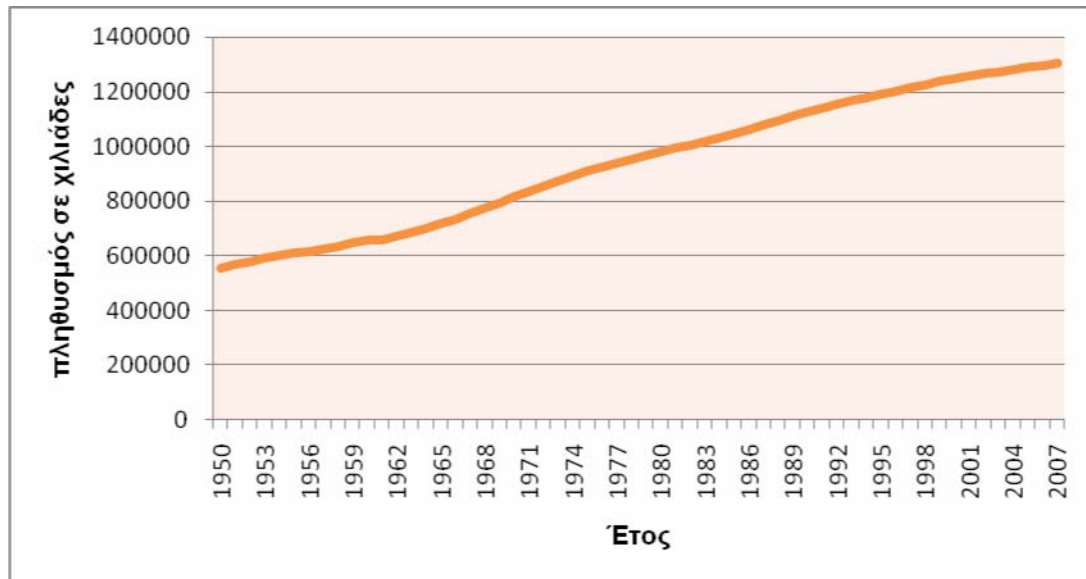
Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε την οικονομία της Κίνας, ως μία πολύ ενδιαφέρουσα περίπτωση μεταβατικής οικονομίας. Τι την έκανε άτρωτη απέναντι στις οικονομικές κρίσεις των τελευταίων δύο δεκαετιών του προηγούμενου αιώνα, πως έφτασε δηλαδή στην σημερινή ταχεία της ανάπτυξη; Θα αναφερθούμε κυρίως στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στην Κίνα μετά το 1978, το έτος ορόσημο που σηματοδότησε τις απαρχές της μετάβασης από μία κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία προς μία οικονομία της αγοράς. Πως επηρεάστηκαν οι διάφοροι τομείς της οικονομίας από αυτές τις μεταρρυθμίσεις; Γιατί αυτό το επιτυχημένο κινεζικό μοντέλο δεν το μιμήθηκαν και άλλες υπό μετάβαση οικονομίες, όπως η Ρωσία; Και πια είναι τα προβλήματα που συνοδεύουν αυτή τη ραγδαία ανάπτυξη;

¹ China Statistical Yearbook 2007

² China Statistical Yearbook 2007

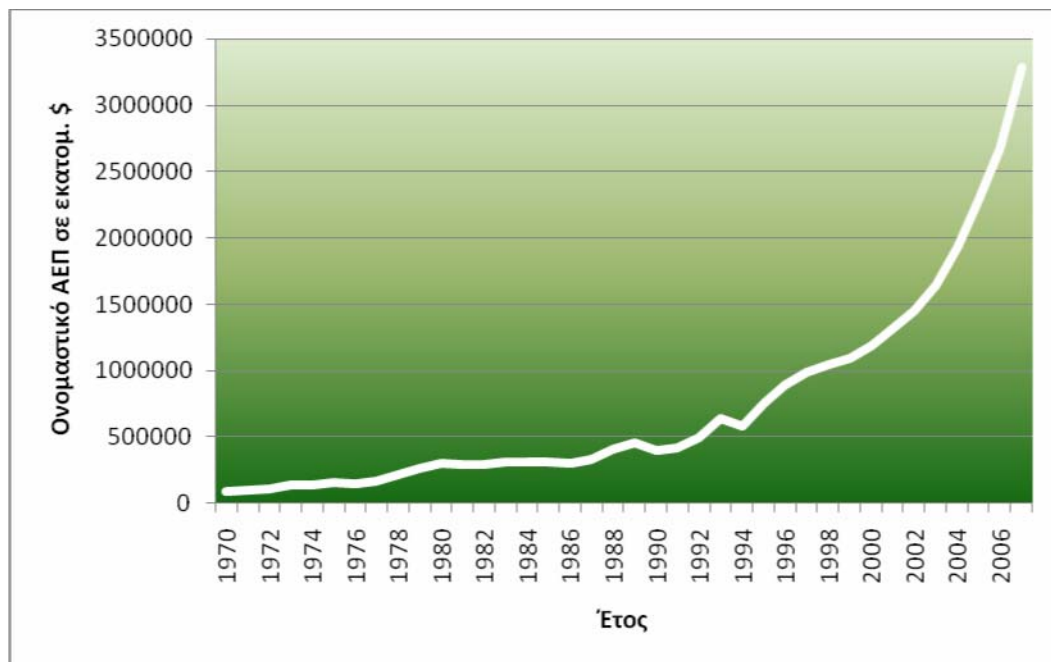
³ International Trade Statistics, WTO

Διάγραμμα 1: Πληθυσμός Κίνας 1950-2007.

Πηγή: UNCTAD Handbook Of Statistics 2008.

Διάγραμμα 2: Ονομαστικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κίνας (χωρίς το Χονγκ Κονγκ, το Μακάο και τη Ταϊβάν) σε εκατομμύρια \$ σε τρέχουσες τιμές.(1970-2007)

Πηγή: UNCTAD Handbook Of Statistics 2008.

Πίνακας 1: China's Economic Growth in International Comparison, 1960-99

	1960-70	1970-80	1980-90	1990-99
Κίνα	2,9	3,7	8,6	9,6
Ινδία	1,1	2,3	3,7	4,3
Νότια Κορέα	6,0	8,4	8,2	4,7
Βραζιλία	2,6	6,5	0,7	1,5
ΕΣΣΔ/Ρωσία	4,0	4,7	1,3	-6,0
Ουγγαρία	5,0	4,2	1,6	1,3
Low income economies (excl. China & India)	2,0	1,8	2,1	0,4
Middle-income economies	3,5	2,1	1,5	2,3
Ανατολική Ασία & Ειρηνικός	-	-	6,4	6,1
Ευρώπη & Κεντρική Ασία	-	-	1,5	-2,9
Λατ. Αμερική & Καραϊβική	-	-	-0,3	1,7
Μέση Ανατολή & Β. Αμερική	-	-	-1,1	0,8
Νότια Ασία	-	-	3,5	3,8
Υπό-Σαχάρια Αφρική	-	-	-1,2	-0,2
High Income economies	-	-	2,5	1,8

Πηγή: Lo, D.,

II. Τι άλλαξε:

Η περίοδος πριν από το 1978 για την Κίνα, χαρακτηρίζεται από την επιβολή του Σοβιετικού μοντέλου εκβιομηχάνισης, στα πλαίσια μιας κεντρικά σχεδιασμένης οικονομίας.⁴ Τα προβλήματα που ξεκίνησαν ήδη από την εφαρμογή του πρώτου πενταετούς πλάνου⁵, και που είχαν να κάνουν με τους αργούς ρυθμούς ανάπτυξης και

⁴ Κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία : είναι αυτή όπου όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται από το κράτος, δηλαδή για το τι θα παραχθεί και πως, πως θα τιμολογηθούν και πως θα διανεμηθούν τα διάφορα προϊόντα και υπηρεσίες. Οι κρατικές επιχειρήσεις καθοδηγούνται από το κράτος για όλη τη σειρά των κινήσεών τους. Οι περισσότερες πρώην κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες έχουν μεταβεί από αυτό το μοντέλο προς το μοντέλο της οικονομίας της αγοράς. Κράτη που κρατούν ακόμη το μοντέλο του κεντρικού σχεδιασμού είναι η Κούβα και η Β. Κορέα

⁵ Τα πενταετή σχέδια της Κίνας ήταν μία σειρά από πρωτοβουλίες για την οικονομική ανάπτυξη. Το πρώτο πενταετές πλάνο, κάλυπτε την περίοδο από το 1953 έως το 1957 και είχε πέντε σημαντικά σημεία. α) δίδεται μεγαλύτερη προτεραιότητα στην ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας, β) δίδεται μεγαλύτερη προσοχή σε 694 σχέδια, εκ των οποίων τα 156 είναι να κατασκευαστούν με Σοβιετική βοήθεια, γ) νέες επιχειρήσεις είναι να τοποθετηθούν κοντά σε πηγές πρώτων υλών, δ) προκειμένου να διασφαλίσει τη συγκέντρωση του κεφαλαίου, οι αυξήσεις στους μισθούς πρέπει να διατηρούνται σε πιο χαμηλά επίπεδα από τις αυξήσεις στην παραγωγικότητα των παραγωγικών μονάδων, ε) η γεωργία πρέπει να διατηρηθεί για την παραγωγή δημητριακών και α' υλών για τη βιομηχανία. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην ανάγκη για αύξηση του αγροτικού πλεονάσματος προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η βιομηχανοποίηση (Brodsgaard, 1983, p 39). Έκτοτε ακολούθησαν άλλα τέσσερα πενταετή προγράμματα.

τις διαρθρωτικές ανισορροπίες οι οποίες παρουσιάστηκαν, αργότερα απετέλεσαν τη βάση των μεταρρυθμίσεων που ξεκίνησαν το 1978.

Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 2, υπάρχει μια καθυστερημένη απόδοση της γεωργίας και της ελαφριάς βιομηχανίας έναντι αυτής της βαριάς βιομηχανίας. Το μερίδιο της γεωργίας στο ΑΕΠ μειωνόταν σταδιακά προς όφελος αυτού της βιομηχανίας κατά τη διάρκεια της περιόδου του Μao. Επί συνόλου παρουσιάζεται η σημαντική επιβράδυνση της οικονομίας, η οποία χαρακτηρίζει την Κίνα μετά το 1957, με σημαντικότερη μείωση τη περίοδο του δεύτερου μισού (1971-1976) της Πολιτιστική Επανάστασης⁶ όπου έγιναν αισθητά τα αποτελέσματά της.

Πίνακας 2: Ιστορικοί ρυθμοί ανάπτυξης στην Κίνα (μέσος ρυθμός ανάπτυξης, %)

	1952-57	1957-65	1965-70	1970-76	1976-78	1957-76
Καθαρό υλικό προϊόν ⁷	8,88	3,24	8,34	4,08	10,03	4,82
Καθαρή αξία της παραγωγής του αγροτικού τομέα	3,73	0,29	2,61	2,18	0,66	1,49
Καθαρή αξία της παραγωγής του βιομηχανικού τομέα	19,60	8,73	12,56	6,36	15,94	8,96
Ακαθάριστη αξία της παραγωγής της ελαφριάς βιομηχανίας	12,88	8,21	8,70	7,16	12,68	8,00
Ακαθάριστη αξία της παραγωγής της βαριάς βιομηχανίας	25,45	9,68	15,02	8,80	15,14	10,78

Πηγή: Ash, F.R.,-Nolan, P.

Σημείωση: Τα δεδομένα δίνονται σε συγκρίσιμες τιμές

⁶ Ως «Πολιτιστική Επανάσταση» ορίζεται το κοινωνικοπολιτικό φαινόμενο που έλαβε χώρα στην Κίνα τη δεκαετία 1966-1976. Ήταν αποτέλεσμα της επικράτησης των «ριζοσπαστών» με επικεφαλής τον Μάο Τσε Τουνγκ στη διαμάχη τους με τους «μετριοπαθείς» με επικεφαλής τον Λιου Σαο Σι στους κόλπους του ΚΚΚ. Οι τελευταίοι υποστήριζαν ότι το πρωταρχικό πρόβλημα της χώρας ήταν η εμπέδωση και η επέκταση της σοσιαλιστικής επανάστασης, η πολιτικοποίηση των μαζών και η ένταξη των παραγωγικών διαδικασιών σε επαναστατικά πλαίσια.. Στα δέκα αυτά χρόνια, σύμφωνα με αρχείο που βρέθηκε το 1987, ο αριθμός των ανθρώπων που πέθαναν από μη φυσιολογικά αίτια ήταν 1,72 εκατομμύρια (σύμφωνα με άρθρο της Τσιώρου Βίκυς που δημοσιεύεται στο <http://www.indy.gr>)

⁷Το καθαρό υλικό προϊόν ήταν ο κύριος μακροοικονομικός δείκτης, που χρησιμοποιείτο για την καταγραφή της ανάπτυξης των εθνικών λογαριασμών στις κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες. Ενωμοιολογικά είναι αντίστοιχος του ΑΕΠ, αν και μετρώνται με διαφορετικό τρόπο. Υπολογίζεται αφαιρώντας τα κόστη παραγωγής (συμπεριλαμβανομένων των υλικών εισροών, της απόσβεσης και του εργατικού δυναμικού) από την αξία των εκροών που παρήχθησαν σε παραγωγικές μονάδες υλικών αγαθών.(http://en.wikipedia.org/wiki/Net_material_product)

Το Δεκέμβριο του 1978, έγινε λοιπόν το πρώτο βήμα για τη πολύ μεγάλη στροφή της Κινεζικής οικονομίας από κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία σε οικονομία της αγοράς⁸, με την εισαγωγή μια σειράς μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς της. Η πρώτη φάση είχε στόχο την αναδιάρθρωση του αγροτικού τομέα, ο οποίος είχε παραμεληθεί τις προηγούμενες δεκαετίες.

α. Αγροτικός Τομέας

Τα υψηλά ποσοστά του πληθυσμού που ασχολούνταν με τον αγροτικό τομέα και η ανάγκη δημιουργίας ενός αγροτικού αποθέματος για να προμηθεύσει την βιομηχανική παραγωγή και να θρέψει έναν όλο αυξανόμενο πληθυσμό έκαναν την αγροτική μεταρρύθμιση απαραίτητη. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ήταν η βαριά βιομηχανία που είχε δει κάποια ανάπτυξη ενώ η αγροτική ζωή είχε παραμεληθεί τελείως. Η παραγωγή δημητριακών ανά εργαζόμενο αυξήθηκε κάτι λιγότερο από 10% τα τελευταία 25 χρόνια πριν το 1978.

ι. Πως ήταν οργανωμένη η αγροτική παραγωγή προηγουμένως

Πριν από τις μεταρρυθμίσεις, η αγροτική παραγωγή ήταν οργανωμένη υπό το σύστημα της κολεκτίβας δηλ. αγροτικές κοινότητες, των 40.000 ατόμων η καθεμία. Οι ίδιες, διαιρούνταν περαιτέρω σε ταξιαρχίες και από εκεί σε ομάδες παραγωγής. Τις αποφάσεις σχετικά με το τι θα παραχθεί και πως, έπαιρναν ανώτεροι, όπως ο διοικητής της επαρχίας και της περιφέρειας. Η αμοιβή των εργατών αποδιδόταν, μοιράζοντας πρώτα την καθαρή παραγωγή ανά εργάτη λαμβάνοντας ελάχιστα υπόψη την παραγωγικότητα της κάθε οικογένειας.

Βασική παραγωγική μονάδα ήταν οι ομάδες παραγωγής, οι οποίες αποτελούνταν από 20 με 30 νοικοκυριά. Τους ανήκε η γη και τα εργαλεία και οργάνωναν τους εργάτες της γης. Το κάθε σπίτι, η κάθε οικογένεια, είχε στην κατοχή του μικρά εργαλεία και διατηρούσε το δικαίωμα καλλιέργειας της γης γύρω από το σπίτι τους. Το μέγεθος της ατομικής ιδιοκτησίας διέφερε ανάλογα με την περιοχή, αλλά γενικά αποτελούσε το 5%-7% του συνόλου της γης κάθε ομάδας παραγωγής.

⁸ Οικονομία της αγοράς: είναι το αντίθετο από την κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία όσον αφορά στον μηχανισμό ρύθμισης της οικονομίας: η ανταλλαγή αγαθών, υπηρεσιών και πληροφοριών γίνονται στο πλαίσιο μιας ελεύθερης αγοράς. Οι επιχειρήσεις είναι που αποφασίζουν τι ποσότητα θα παραχθεί και πως. Επειδή πρακτικώς δε υπάρχει τέτοια αμιγής οικονομία, ονομάζουμε οικονομία της αγοράς αυτή στην οποία η αγορά παίζει τον πρωταρχικό ρόλο σε σχέση με το κράτος ως μηχανισμός ρύθμισης της οικονομίας (www.en.wikipedia.org).

Οι παραγωγικές μονάδες πρώτα διένειμαν μία συγκεκριμένη ποσότητα σαν φόρο σε είδος και έπειτα διασφάλιζαν την ποσότητα που έπρεπε να δώσουν στο κράτος. Έπειτα ξεχώριζαν την ποσότητα που θα δινόταν στο κράτος και ότι έμενε χρησιμοποιούταν από κοινού ή το διένειμαν στους αγρότες ανάλογα με τη δουλειά που είχαν κάνει. Αυτή όμως η ανάμειξη του κράτους στη διανομή δεν άφησε περιθώριο για τη δημιουργία ελεύθερων αγορών. (Kojima, 1988, σσ. 706-709)

ii. Μεταρρυθμίζοντας τον αγροτικό τομέα

Με αφορμή, λοιπόν την ξηρασία που έπληξε τη περιοχή του Annuì για 10 ολόκληρους μήνες το 1978, όπου το 90% της περιοχής υπέστη σοβαρές καταστροφές, κάποιες παραγωγικές ομάδες εγκατέλειψαν τις μαζικές αγροτικές διαδικασίες και οι τοπικές οργανώσεις του κόμματος έδωσαν άδεια για την ενοικίαση αυτών των χωραφιών σε μεμονωμένους αγρότες για τις δικές τους καλλιέργειες. Το σύστημα αυτό λειτούργησε με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι καλλιεργήσιμες περιοχές το φθινόπωρο εκείνου του χρόνου.

Η επιτυχία του συστήματος στην περιοχή του Annuì έθεσε τις βάσεις για την εισαγωγή ενός household responsibility system σε όλη τη χώρα, δηλ. συστήματος όπου τα νοικοκυριά είχαν γη και έπρεπε να παρέχουν παραγόμενη ποσότητα στο κράτος για να πληρώσουν τη φορολογία και να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους αλλά τα μέσα παραγωγής και η οργάνωση των εργατών έγινε ευθύνη των αγροκτημάτων αποκλειστικά. Τα αγροκτήματα ήταν ελεύθερα να πουλήσουν την περισσευούμενη ποσότητα παραγόμενων αγαθών στην ελεύθερη αγορά.

Έτσι και οδηγήθηκαν στην απόφαση του τρίτου συνεδρίου του κόμματος για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των παραγωγικών ομάδων.

Στη τρίτη ολομέλεια του συμβουλίου του ΚΚΚ ελήφθησαν δύο κύριες αποφάσεις: πρώτον, να αυξηθούν οι τιμές στις οποίες αγοράζει το κράτος τα αγροτικά προϊόντα κατά 24.8%, και δεύτερον, να αναγνωρισθούν τα δικαιώματα της αυτοδιαχείρισης των παραγωγικών μονάδων. Αυτές οι αποφάσεις συζητήθηκαν και εν τέλει τέθηκαν σε ισχύει το Σεπτέμβριο του 1979. Πιο αναλυτική οι αποφάσεις που πάρθηκαν ήταν οι εξής:

A. Η εργασία, η γη, τα ζώα, ο αγροτικός εξοπλισμός, το κεφάλαιο κ.ο.κ. των παραγωγικών ομάδων δεν μπορούσε πλέον να δημευτεί από κανέναν χωρίς

αποζημίωση. Αυτή η οδηγία δεν οδήγησε στην ιδιωτικοποίηση καθώς δεν αφορούσε τα νοικοκυριά μεμονωμένα.

Β. Οι κολεκτίβες θα εισήγαγαν συστήματα διανομής ανάλογα με την απόδοση της εργασίας. Το 1979, στο Anhui άφοβα πειραματίστηκαν με τέτοια σχέδια.

Γ. Η εφαρμογή του household responsibility system επιτρεπόταν μόνο στις φτωχές και ορεινές περιοχές. Στην πραγματικότητα εισήχθη και σε κάποιες εύφορες αλλά αυτό δεν αναγνωρίστηκε ποτέ από το συμβούλιο του κόμματος.

Δ. Τα ιδιωτικά αγροτεμάχια, τα ιδιωτικά ζώα, οι εργασίες του σπιτιού και οι ελεύθερες αγορές φαίνονταν να είναι σημαντικά στοιχεία της σοσιαλιστικής οικονομίας και επιβεβαιώθηκαν ότι δεν είναι γόνιμοι ενός καπιταλιστικού συστήματος. (Kojima, 1988, σ.710)

Στο Διεθνές Γεωργικό Συνέδριο το οποίο έγινε το Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς, η κυβέρνηση έδωσε τη συγκατάθεσή της για την πώληση καρπών και ελαιοφόρων καρπών σε ελεύθερες αγορές αφού όμως πωλούσαν στο κράτος τις συμφωνημένες ποσότητες στις συμφωνημένες τιμές (Διυικό Σύστημα Τιμών, Dual Price System). Σαν αποτέλεσμα ο μόνος καρπός που δε μπορούσε να πωληθεί στην ελεύθερη αγορά ήταν το βαμβάκι. Αν και μέχρι τότε δεν υπήρχαν ατομικές φάρμες, οι παραγωγικές μονάδες είχαν κερδίσει το δικαίωμα να πωλούν τη δική τους παραγωγή.

Το έτος 1980, ήταν καθοριστικό στην επέκταση των ιδιωτικών αγροκτημάτων. Στην πράξη πολλές περιοχές παρουσίασαν διάφορες μορφές του household responsibility system, όπως το Anhui το 1979. Το Κόμμα μπήκε σε μια έντονη διαδικασία συζητήσεων για το πώς θα διαχειριστεί αυτές τις αλλαγές. Για παράδειγμα στα περίχωρα του Sichuan τα ιδιωτικά αγροτεμάχια αυξήθηκαν από 5 με 7% σε 10%, ενώ στην αυτόνομη περιοχή της Ningxia επιτρεπόταν ήταν μέχρι 12%. Στην περιοχή του Shaanxi αποφασίστηκε να μοιράσουν ένα mu (1/15 εκτάριο) βοσκοτόπων ανά ζώο για να τη χρησιμοποιούν οι ατομικές φάρμες. Έτσι οδηγήθηκαν στην αύξηση της υποκατάστασης της παραγωγής των αγροκτημάτων και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη των ελεύθερων αγορών.

Η κυβέρνηση δεν μπορούσε να κάνει κάτι άλλο από το να αναγνωρίσει τις εξελίξεις και έτσι στο πρώτο σεμινάριο περιχώρων πόλεων και αυτόνομων περιοχών ελήφθησαν οι εξής αποφάσεις:

Πρώτον, μέχρι και 15% αγροτικής γης μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για ιδιωτικά αγροτεμάχια ή βοσκοτόπια. Υπήρχε περιορισμός όμως και η παραπάνω απόφαση αφορούσε μόνο τις περιοχές που δεν είχαν υιοθετήσει το συμβολιακό σύστημα. Αυτό σήμαινε ότι δε θα υπήρχε περαιτέρω εξάπλωση των ιδιωτικών αγροτεμαχίων σε περιοχές που είχαν εισάγει αυτό το σύστημα.

Δεύτερον, Αποφασίστηκε ότι το household responsibility system δεν αποτελούσε παραβίαση των αρχών της σοσιαλιστικής οικονομίας.

Τρίτον, ήταν αναγνωρισμένη η μέθοδος που χρησιμοποιεί (zhuan ye chengbao) και η απόφαση που πάρθηκε ήταν να προωθήσουν αυτό το σχέδιο. Επέτρεψε στα αγροτικά νοικοκυριά να αναθέσουν σε τρίτους την παραγωγή κάποιων προϊόντων όπως το βαμβάκι και τα δημητριακά όπως και κάποιες μη- αγροτικές δουλειές π.χ. οι μεταφορές. (Kojima, 1988, σ.711)

Δυϊκό Σύστημα Τιμών (Dual price system)

Το σύστημα αυτό της δυϊκότητας των τιμών εισήχθη, για την αγροτική παραγωγή, και αργότερα επεκτάθηκε και στις επιχειρήσεις (τις TVEs, δεξ παρακάτω) και τις κρατικές). Έδινε κίνητρα μέσω της χορήγησης bonus, χωρίς την καθιέρωση της απόλυτης ιδιωτικοποίησης. Δηλαδή υπήρχε διαχωρισμός μεταξύ ιδιοκτησίας και δικαιώματος χρήσης, ελέγχου και διοίκησης. Υπήρχε ακόμη κρατική ιδιοκτησία, αλλά οι επιχειρήσεις είχαν αυτονομία όσον αφορά τη διοίκηση (τιμές, μισθοί, επενδύσεις) με αντάλλαγμα την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους απέναντι στο συμβόλαιο που είχαν συνάψει με το κράτος

β. Η εμφάνιση της αγροτικής επιχείρησης- TVEs

Αν και υπήρχαν από το 1956, με τις μεταρρυθμίσεις είναι που οι TVEs απογειώθηκαν. Οι TVEs είναι επιχειρήσεις που βρίσκονται υπό τον διοικητικό έλεγχο και την ιδιοκτησία των δήμων και των χωριών. Οι TVEs αποτέλεσαν τη βασική μονάδα για την βιομηχανική παραγωγή, την περίοδο των μεταρρυθμίσεων. Η χαλάρωση του κρατικού μονοπωλίου σε κάποιους τομείς της οικονομίας και της άρσης των περιορισμών εισόδου, έδωσαν τη δυνατότητα στις TVEs να ασχοληθεί με τομείς που προηγουμένως ήταν απαγορευτικοί. Δόθηκε μεγάλη δύναμη στις τοπικές κυβερνήσεις και περισσότερα κίνητρα για ανάπτυξη στις τοπικές αγορές. Επίσης οι TVEs αποτελούσαν φορέα απασχόλησης μεγάλου εργατικού δυναμικού. Το 1978, 1,5 εκατομμύριο TVEs απασχόλησαν 28,2 εκατομμύρια εργαζομένους, ενώ κοντά στο

1996, 23,4 εκατομμύρια TVEs απασχόλησαν 135,1 εκατομμύρια εργαζομένους (Carroll and DaCosta, σ. 3).

Παρά το γεγονός ότι ανήκαν στη κοινότητα, οι TVEs ήταν πιο κοντά στη φιλοσοφία των δυτικών επιχειρήσεων παρά των κρατικών επιχειρήσεων για διάφορους λόγους, όπως:

A) Αντιμετωπίζουν σκληρούς εισοδηματικούς περιορισμούς, και σπάνια, έχουν τη βοήθεια του κράτους. Επίσης, εν τη απουσία υποστήριξης από το κράτος, οι τράπεζες παρατείνουν την πίστωση μόνο υπό αυστηρούς όρους.

B) Ως νέες επιχειρήσεις, οι TVEs δεν ικανοποιούσαν τους σκοπούς ενός αυστηρού προγραμματισμού και από την αρχή ήταν απελευθερωμένες από υποχρεωτικούς ελέγχους. Απολάμβαναν ιδιαίτερη ελευθερία σχετικά με το τι θα παράγουν και πόσο. Επίσης αποτελούσαν ευκαιρία για ανάπτυξη της ελαφριάς βιομηχανίας, εφόσον υπήρχε ζήτηση τόσο εγχώρια όσο και διεθνής.

Γ) Αντίθετα προς τις κρατικές επιχειρήσεις, οι TVEs δεν είχαν συγκεκριμένη αγορά για τα προϊόντα τους και η επιτυχία τους εξαρτιόταν από την ζήτηση για ποιοτικά προϊόντα. Τόσο στις εγχώριες όσο και στις διεθνείς αγορές, υπήρχε αρκετή πίεση από τους καταναλωτές για ποιότητα και ανάπτυξη της παραγωγής, κάτι που δεν υπήρχε στον κρατικό τομέα.

Δ) Οι TVEs μπορούσαν να πωλούν τα προϊόντα τους στις τιμές της αγοράς, και δεδομένου ότι λειτουργούσαν σε ανταγωνιστικές αγορές, αυτό υπονοούσε μια συνεχή πίεση για συγκράτηση του κόστους και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας.

E) Οι TVEs δεν ήταν επιβαρυνμένες από τα κοινωνικά έξοδα που απαιτούνταν από τις κρατικές επιχειρήσεις. Όπως και σε πολλές σοσιαλιστικές οικονομίες, οι κρατικές επιχειρήσεις στην Κίνα ήταν υπεύθυνες για μία σειρά από κοινωνικά μέτρα, όπως τη φροντίδα των παιδιών, την εκπαίδευση και την υγεία, κάτι το οποίο αύξανε το κόστος

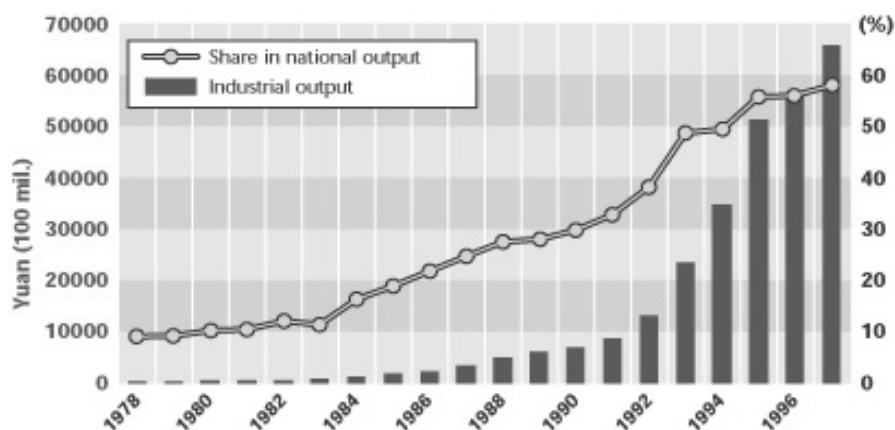
Στ) Οι TVEs είχαν επίσης τη δυνατότητα να είναι ακόμη πιο ευέλικτες στις δουλειές τους, και να καθιερώνουν συστήματα ανταμοιβών, τα οποία έδιναν κίνητρα και βελτιώναν την παραγωγικότητα.

Η) Οι TVEs μπορούν να κρατούν τα κέρδη τους και να τα χρησιμοποιούν σε επενδύσεις. Αρχικά, ήταν απαλλαγμένες από φορολογία, κάτι που βοήθησε να «χτίσουν» το κεφάλαιο τους.

Η ανάπτυξη στις TVEs είχε επίσης ευνοηθεί από, συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των τριών προηγούμενων δεκαετιών. Πρώτον, η συγκέντρωση προς τη βαριά βιομηχανία είχε κάνει το κράτος να παραμελήσει την ελαφριά βιομηχανία. Αυτό άφησε ένα περιθώριο, για τις TVEs, να εκμεταλλευτούν αυτήν την έλλειψη και να κινηθούν πιο γρήγορα. Δεύτερον, η αύξηση της αγροτικής παραγωγή και ο μεγαλύτερος αριθμός γεννήσεων της δεκαετίας του 1960 είχε αφήσει αποθέματα πρώτων υλών και εργατών στις αγροτικές κοινότητες. Η επέκταση των ευκαιριών για εκπαίδευση και στις γυναίκες, δημιούργησε ένα καλό ανθρώπινο δυναμικό. Τρίτον, Ο μεγάλος βαθμός της περιφερειακής αυτονομίας και η επιθυμία των τοπικών αρχόντων να προωθήσουν την οικονομική ανάπτυξη, σήμαινε ότι όποια εμπόδια υπήρχαν στην ανάπτυξη των TVEs, και πολλά κίνητρα δίνονταν σε τοπικό επίπεδο.

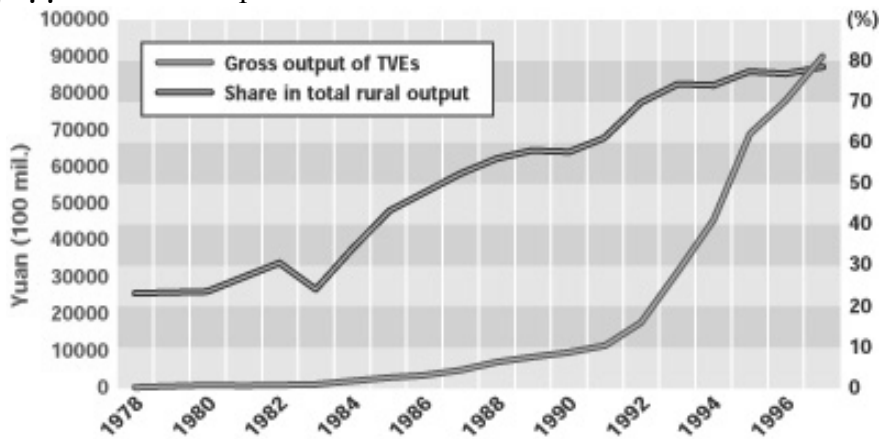
Ξεκινώντας από πολύ χαμηλά στις αρχές του '80, η εμφάνιση των TVEs είχε σημαντική επιρροή στην οικονομία της Κίνας. Παρακάτω βλέπουμε και δύο διαγράμματα που μας δείχνουν τη σημαντική συμβολή των TVEs στο εθνικό και αγροτικό προϊόν της χώρας (Kennet, 2001, σ.282).

Διάγραμμα 3: Industrial output of TVEs

Πηγή: Zou, W, <http://chinaperspectives.revues.org/document773.html>.

Διάγραμμα 4: Gross output of TVEs

Πηγή: Zou, W, <http://chinaperspectives.revues.org/document773.html>.

γ. Αναδιρθώνοντας τις κρατικές επιχειρήσεις

Παρά το γεγονός ότι οι TVEs είναι το μεγάλο επίτευγμα της κινεζικής οικονομίας, ποσοστό της οικονομικής ανάπτυξης της περιόδου αποδίδεται στη αναδιάρθρωση των κρατικών επιχειρήσεων. Οι κρατικές επιχειρήσεις αποτελούσαν εγγύηση για τους εργαζομένους, για δουλειά και ασφάλεια εφ' όρου ζωής. Συχνά μάλιστα αναφέρονταν και ως «iron rice bowl», τονίζοντας έτσι τη σημασία τους για την κοινωνική πολιτική της χώρας. Το 1993, υπήρχαν γύρω στις 100.000 κρατικές επιχειρήσεις, από τις οποίες οι 11.000 ήταν μεσαίου ή μεγάλου μεγέθους. Το 1978, οι κρατικές επιχειρήσεις ευθύνονταν για το 80% των βιομηχανικών εκροών, ποσοστό το οποίο έγινε 48% το 1992 καθώς οι κοινότητες, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και οι ΞΑΕ αυξάνονταν με ταχύ ρυθμό.

Η μεταρρύθμιση στις κρατικές επιχειρήσεις ξεκίνησε λίγο μετά τον αγροτικό τομέα. Βασίστηκε πολύ στο σύστημα που δημιουργήθηκε για τις κοινότητες και έτσι είχαμε τη δημιουργία ενός συμβολαιακού συστήματος, σύμφωνα με το οποίο οι κρατικές επιχειρήσεις συμφωνούσαν ότι ένα δεδομένο επίπεδο παραγωγής έπρεπε να παραδοθεί στο κράτος μέσα σε τέσσερα χρόνια. Οποιαδήποτε ποσότητα πάνω από το συμφωνημένο επίπεδο παραγωγής μπορούσε να διατεθεί από την επιχείρηση στις τιμές της αγοράς. Μέχρι το 1988 το 90% των κρατικών επιχειρήσεων λειτουργούσε υπό τέτοια συμβόλαια.

Παράλληλα με αυτές τις ρυθμίσεις την περίοδο 1986-1988 είχαμε και ένα άλλο σύστημα πληρωμών, το Δημοσιονομικό Συμβολαιακό σύστημα πληρωμών. Το σύστημα αυτό αντικατέστησε το φόρο εισοδήματος των επιχειρήσεων, με ένα

διαπραγματεύσιμο συμβόλαιο το οποίο έθετε συνολικό ποσό της φορολογίας για κάποια χρόνια , και διαιρούσε το ποσό αυτό στις διάφορες αρχές. Ο συνδυασμός λοιπόν των δύο συμβολαιακών συστημάτων δείχνει ότι το ποσό των πληρωμών δεν είχε να κάνει με τα έσοδα της επιχείρησης. Επειδή, όλοι οι φόροι ήταν διαπραγματεύσιμοι, αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την διαφοροποίηση των ποσοστών από επιχείρηση σε επιχείρηση, ανάλογα με τη σχέση της κάθε επιχείρησης με διάφορους πολιτικούς παράγοντες.

Δεν μπορούμε όμως να παραλείψουμε και τις αρνητικές συνέπειες των συστημάτων αυτών. Πρώτον, κάθε συμβόλαιο γινόταν αντικείμενο διαπραγμάτευσης ξεχωριστά και οι επιχειρήσεις είχαν κίνητρο να απαιτήσουν υψηλά ποσοστά εισροών και μικρή διαθεσιμότητα, ούτως ώστε να έχουν τη δυνατότητα να παράγουν πλεόνασμα το οποίο θα διέθεταν στην αγορά. Δεύτερον, το δημοσιονομικό συμβολαιακό σύστημα είχε ως αποτέλεσμα την απόλυτη διάκριση των επιχειρήσεων όσον αφορά τη φορολόγηση. Τρίτον, ενώ η ανάπτυξη στο τομέα των επιχειρήσεων έπρεπε να είχε αυξήσει τα έσοδα του κράτους από τη φορολόγηση, τα έσοδα αποδείχθηκαν κάπως ανελαστικά σε σχέση με το αυξανόμενο εισόδημα. Στην πραγματικότητα, τα πραγματικά έσοδα είχαν την τάση να πέφτουν καθώς το εισόδημα και η παραγόμενη ποσότητα ανέβαιναν, επειδή τα συμβόλαια έθεταν μια δεδομένη τιμή στο φόρο χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το πληθωρισμό. Η χαλαρή οικονομία και η σταδιακή απορύθμιση των τιμών οδήγησε σε πληθωρισμό και μείωσε την πραγματική αξία των συμφωνημένων φορολογικών πληρωμών. Τέταρτον, το συμβολαιακό σύστημα, είχε ως αποτέλεσμα ένα σύστημα τιμολόγησης δύο βαθμίδων, την καθορισμένη τιμή του συμβολαίου και την τιμή της αγοράς. Γεγονός που άφηνε πολλά περιθώρια για αρμπιτράζ.

Πάνω από 30% των Κρατικών Επιχειρήσεων είχε ζημιές το 1988 και οι άμεσες επιδοτήσεις ήταν περί τα 60 εκατομμύρια γιουάν. Οι φόροι που αποδίδονταν από τις επιχειρήσεις ήταν 120 εκατομμύρια γιουάν (Kennet, 2001, σ.283)

ι. Δημιουργώντας ένα σύγχρονο τομέα επιχειρήσεων

Αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που προέκυπταν από τα συμβολαιακά συστήματα η κυβέρνηση θέλησε να αναδιαρθρώσει τη λειτουργία του συστήματος σε σχέση με την ιδιοκτησία και τη διαχείριση των Κρατικών Επιχειρήσεων, και τις οικονομικές σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και κράτους.

Το πρώτο βήμα αυτού του εκσυγχρονισμού ήταν η ιδιωτικοποίηση των Κρατικών Επιχειρήσεων και βασική αρχή για να γίνει αυτό ήταν η θέσπιση νομοθεσίας, η οποία μπήκε σε εφαρμογή το 1994. Σημαντικό κομμάτι αυτής αναφέρεται στο διαχωρισμό μεταξύ ιδιοκτησίας και διαχείρισης. Επίσης, ξεκαθαρίζει τα δικαιώματα των επιχειρήσεων ως νομικών προσώπων, καθιερώνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της διαχείρισης, και περιορίζει την επέμβαση των υπουργείων στη διαχείριση των επιχειρήσεων. Ο νόμος επίσης ανακουφίζει τις Κρατικές Επιχειρήσεις από κάποιο βάρος, όπως την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων τους.(Kennet , 2001, σσ. 283-285)

Σε σύνοψη, των όσων είπαμε για τις κρατικές επιχειρήσεις, παρουσιάζουμε τους εξής δύο πίνακες. Στον Πίνακα 3 παραθέτονται τα ποσοστά παραγωγής κατά τύπο ιδιοκτησίας. Όπως φαίνεται στις κρατικές επιχειρήσεις (state) έχουμε σαφή μείωση του ποσοστού παραγωγής από 77,6 το 1978 σε 28,5 το 1996, ενώ οι collectives στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι TVEs έχουν αύξηση στο μερίδιο της παραγωγής τους από 22,4 σε 39,4.

Πίνακας 3: Ownership Structure of Industrial Production (%)

Ownership	1978	1985	1990	1992	1994	1996
State	77.6	64.8	54.6	51.5	37.3	28.5
Collectives	22.4	32.1	35.6	35.1	37.7	39.4
Individual	0	1.8	5.4	5.8	10.1	15.5
Other	0	1.2	4.4	7.8	12.9	16.6

Πηγή: *China Statistical Yearbook*, 1997.

Σημείωση: collectives= urban and state collective enterprises, other= joint ventures+ foreign enterprises

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται τα ποσοστά αύξησης των αριθμών των εργαζομένων στις TVEs και στις κρατικές επιχειρήσεις. Όσον αφορά τις τελευταίες, τα ποσοστά είναι αρνητικά μετά το 1994-95, όταν δηλαδή τέθηκε σε εφαρμογή ο νόμος περί ιδιωτικοποιήσεων. Στις TVEs πάλι, αν δει κανείς τα απόλυτα νούμερα των αριθμών των εργαζομένων εύκολα διαπιστώνει ότι πρόκειται για πολύ σημαντική

αύξηση (από 28,3 εκατομ. το 1978 σε 146,8 εκατομ. το 2006)⁹, ωστόσο μέσω των ποσοστών παρατηρείται μια τάση μείωσης των ποσοστών αύξησης, και αυτό λόγω της έντονης ιδιωτικοποίησης των τελευταίων ετών.

Πίνακας 4: Ποσοστά αύξησης του αριθμού των εργαζομένων στις Κρατικές Επιχειρήσεις και στις TVEs

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
SOEs	2,1	0,28	2,6	0,41	-0,51	-1,77	-17	-5,3	-5,48	-5,7	-6,2	-4	-2,3	-3,3	-0,89
TVEs	10,5	16,2	-2,6	7,03	5,02	-3,4	-3,9	1,33	0,91	2,0	1,51	2,1	2,1	2,9	2,8

Πηγή: National Bureau of Statistics of China, <http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/>

δ. Αναδιαμορφώνοντας το φορολογικό σύστημα

Για να είναι η μετάβαση από τη κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία σε οικονομία της αγοράς ομαλή και επιτυχημένη, θα πρέπει να περιλαμβάνει και την αναδιάρθρωση βασικών θεσμών, όπως το δημοσιονομικό σύστημα. Το τελευταίο είναι σημαντικό καθώς είναι αυτό που αποτελεί πηγή εσόδων για το κράτος και επίσης αποτελεί σημαντικό εργαλείο της μακροοικονομικής πολιτικής.

Η Κίνα διαφέρει από άλλες χώρες στο ότι η κεντρική κυβέρνηση συγκεντρώνει πολύ λίγους από τους φόρους του κράτους. Εξαρτάται πολύ για τη συλλογή των φόρων από τις τοπικές κυβερνήσεις. Οι τοπικές κυβερνήσεις απέδιδαν ένα δεδομένο ποσό φόρου στο κράτος, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή το κράτος να δει τα έσοδά του να μειώνονται. Αυτό ήταν βέβαια αποτέλεσμα, των μειωμένων κερδών των κρατικών επιχειρήσεων, την προσπάθεια όλων να αποφύγουν τη φορολόγηση και του ελαφριού εισοδηματικού περιορισμού (Kennet, 2001, σ.286).

ι. Ο φόρος εισοδήματος

Άλλα μέρη του φορολογικού εισοδήματος αναδιρθώνονται επίσης. Ο άμεσος φόρος στην Κίνα περιλαμβάνει τον φόρο των επιχειρήσεων και τον προσωπικό φόρο εισοδήματος. Προς το παρόν, ο ρόλος του τελευταίου, στην αύξηση των εσόδων του κράτους και στη δημοσιονομική πολιτική είναι αμελητέος. Επιβαρύνει κυρίως

⁹ Πηγή: *China Statistical Yearbook*, 2007.

ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και ξένους, οι οποίοι είναι σε υψηλότερη φορολογική κλίμακα σε σχέση με τους Κινέζους. Τα μεγάλα ποσοστά του φόρου ενισχύουν τη φοροδιαφυγή, τα έσοδα είναι λίγα και το επαχθές φορτίο πολύ.

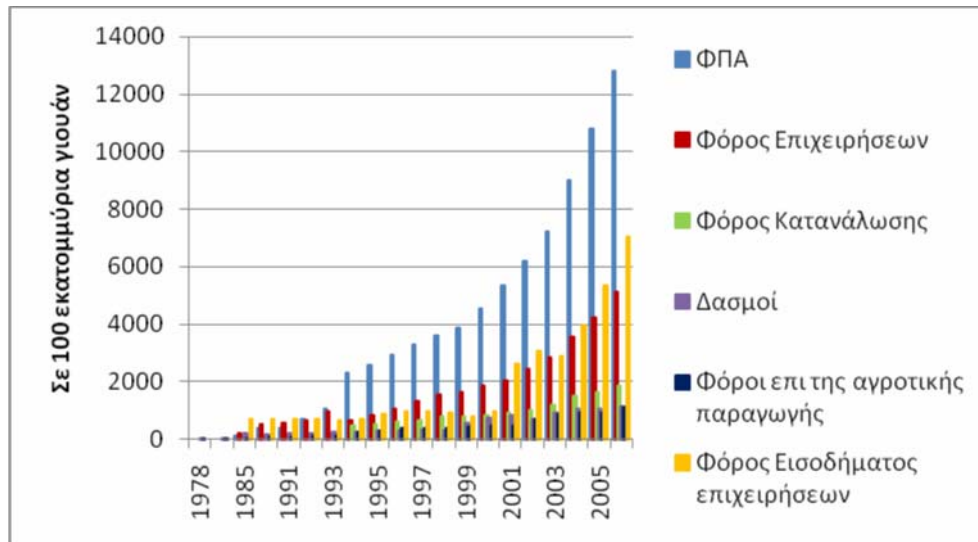
Ο νέος προσωπικός φόρος θα έχει ως βάση κάθε προσωπικό έσοδο, μισθούς, ενοίκια, πληρωμές. Ξεκινούσε όμως να ισχύει από το ύψος των 800 γιουάν και πάνω. Το όριο αυτό απέκλειε μεγάλο μέρος του πληθυσμού από τη απόδοση φόρων, κυρίως αγροτικό πληθυσμό. Στην περίπτωση των μισθών λοιπόν το μέγιστο οριακό ποσοστό ήταν 45% ενώ για εισοδήματα από επενδύσεις αυτό έφτανε το 35%. Πράγμα ασυνήθιστο βέβαια, καθώς στις περισσότερες κοινωνίες τα έσοδα από επενδύσεις έχουν μεγαλύτερη φορολόγηση σε σχέση με τους μισθούς. (Kennet, 2001, σ.286)

ii. Έμμεσοι Φόροι

Στην Κίνα, οι έμμεσοι φόροι αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από φόρους. Διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: φόροι σε είδος, φόροι προστιθέμενης αξίας και φόροι κύκλου εργασιών καθένας από τους οποίους παρέχει κάτι λιγότερο από 3% του ΑΕΠ σε έσοδα.

Ο ΦΠΑ εισήχθη το 1986, βλ. Πίνακα και επιβάρυνε 14 αγαθά. Επρόκειτο να αντικαταστήσει το φόρο των αγαθών, ως ο κυριότερος έμμεσος φόρος των αγαθών. Όμως λόγω της πολυπλοκότητας το φορολογικού συστήματος δημιούργησε νέα προβλήματα για αυτό και μετά από λίγο εγκαταλείφθηκε. Αντικαταστάθηκε από το δημοσιονομικό συμβολαϊκό σύστημα, το οποίο όμως δεν ικανοποιούσε τις απαιτήσεις ενός σωστού φορολογικού συστήματος. Το Νοέμβριο του 1993, εισήχθη μία νέα σειρά φορολογικών ρυθμίσεων. Ο στόχος της μεταρρύθμισης είναι να απλοποιήσει το σύστημα διευρύνοντας την ισχύ του ΦΠΑ βλ Διάγραμμα 5 και σταθεροποιώντας τα ποσοστά. Σύμφωνα με το νέο σύστημα, ο ΦΠΑ θα αφορά όλα τα αγαθά και θα είναι 17% για τα περισσότερα αγαθά και 13% για τα τρόφιμα, τον αγροτικό εξοπλισμό. Επίσης, ένας φόρος κατανάλωσης θα αντικαταστήσει το φόρο ειδών και θα επιβαρύνει μόνο τα τσιγάρα, τα οινοπνευματώδη ποτά, τη βενζίνη και τα είδη πολυτελείας. Ένας ειδικός φόρος επιχειρήσεων θα επιβαρύνει τις υπηρεσίες που δεν καλύπτει ο ΦΠΑ. (Kennet, 2001, σ.286)(Marangos, 2006, σ. 233)

Διάγραμμα 5: Έσοδα από φόρους (1978-2006)

Πηγή: National Bureau of Statistics of China, Statistical Yearbook of 2007

Στο διάγραμμα παρατηρείται εύκολα την αύξηση των εσόδων που επιφέρει ο ΦΠΑ, λόγω της διέυρυνσής του.

ε. Το νομισματικό σύστημα

Η διαμόρφωση του νομισματικού συστήματος ήταν και αυτή πολύ σημαντική για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων, καθώς προάγει τη αποτελεσματική κατανομή και βοηθά στη λειτουργία της νομισματικής πολιτικής.

Πριν από το 1978 το τραπεζικό σύστημα στην Κίνα είχε πολύ περιορισμένο ρόλο. Ο κύριος σκοπός τους συνέπιπτε με αυτό της κεντρικής τράπεζας όπως και σε κάθε κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία.

Η People's Bank of China (PBC) ήταν το κύριο ίδρυμα και εξυπηρετούσε και ως εμπορική, επενδυτική, και κεντρική τράπεζα. Το 1984, η PBC έγινε κεντρική τράπεζα υπεύθυνη για την επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος, και την διεξαγωγή της νομισματικής πολιτικής. Οι άλλες λειτουργίες της διαιρέθηκαν σε τέσσερις εξειδικευμένες τράπεζες, η καθεμία εξειδικευμένη σε διαφορετικό τομέα,- βιομηχανία και εμπόριο (Industrial and Commercial bank), διεθνές εμπόριο και ξένες άμεσες επενδύσεις (Bank of China), γεωργία (Agricultural Bank of China) και κατασκευές (China Construction Bank). Μαζί αυτά τα τέσσερα ιδρύματα αντιπροσωπεύουν το 54,3% των καταθέσεων του τραπεζικού δικτύου. Σε αντιδιαστολή από αυτές, αναπτύσσονται οι joint-stock τράπεζες, οι οποίες κατέχουν το 13,25% των καταθέσεων. Ωστόσο περιορίζονται από τους νόμους περί χορήγησης

δανείων, οι οποίοι τους αποτρέπουν από τη γρήγορη επέκταση των δραστηριοτήτων τους όσον αφορά το δανεισμό, σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους. Επίσης, οι εμπορικές τράπεζες κατέχουν άλλο ένα 6,1 % των καταθέσεων, ενώ το υπόλοιπο 26,4% των καταθέσεων είναι στα διάφορα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (policy banks: 8%, rural credit cooperatives 11%, postal savings: 4%, foreign banks: 2%, other 1%). (China banking regulatory commission) (Kennet, 2001, σ.287)(Marangos , 2006, σ. 231)

στ. Εμπόριο

Πριν από το 1978, το εμπόριο ελεγχόταν απόλυτα από το κράτος, πλέον όμως οι περιοριστικές ρυθμίσεις αδρανούν και δίνονται κίνητρα για την ανάπτυξη του. Σημαντική συνιστώσα είναι η αύξηση των εξαγωγών για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων. Ένα σημαντικό μέτρο που βοήθησε πολύ προς αυτή την κατεύθυνση είναι οι:

ι. Ειδικές Οικονομικές Ζώνες

Οι Ειδικές Οικονομικές Ζώνες είναι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες το νομικό καθεστώς είναι πιο φιλελεύθερο σε σχέση με αυτό του υπόλοιπου κράτους, με σκοπό την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων. Η Κίνα έχει εκτεταμένη χρήση διαφόρων μορφών ειδικών οικονομικών ζωνών. Η πρώτη μορφή καθιερώθηκε από το Κρατικό Συμβούλιο το 1979. Εντοπίζονταν στη νότια Κίνα κοντά στο Macao, το Hong Kong, και την Taiwan. Τρεις ΕΟΖ υπήρχαν στο Guangdong και μία στη Fujian. Ακολούθησε η Pudong κοντά στη Shanghai το 1990. Το κυβερνητικό Συμβούλιο, επίσης επικύρωσε τη δημιουργία 15 ζωνών οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης και 34 υψηλής τεχνολογικής ανάπτυξης ζώνες. Το κοινό στοιχείο όλων αυτών των ζωνών είναι ότι είναι απαλλαγμένες από τη κρατική φορολογία. Το ύψος της φορολόγησης στα κέρδη των επιχειρήσεων είναι της τάξης του 15% σε σχέση με το 55% που ισχύει σε περιοχές εκτός ζωνών. Οι τέσσερις αρχικές ΕΟΖ επίσης είχαν πλήρη απαλλαγή από τη φορολογία για δύο χρόνια. Οι τοπικές κυβερνήσεις θέλοντας να αυξήσουν τους ρυθμούς ανάπτυξης εισήγαγαν τις δικές τους οικονομικές ζώνες, με αποτέλεσμα μέχρι το 1992 να υπάρχουν 9.000 τέτοιες ζώνες (Kennet, 2001, σ. 290).

Έχει προταθεί ότι ίσως ο πιο χαρακτηριστικός παράγον στην εξέλιξη του ξένου εμπορίου ήταν πραγματική ελαστικότητα με την οποία η χώρα ενέκρινε τις

εσωτερικές σε αυτή την εξέλιξη. Αυτή η πραγματική προσέγγιση αποτυπώνεται καλύτερα από τη δήλωση του Deng Xiaoping το 1960, κατά τη διάρκεια της περιόδου μετά το Μεγάλη Πορεία, όπου έδωσε την έγκρισή του για αυξημένη παραγωγή ακόμη και σε βάρος να κοινωνικοποιήσει την οικονομία. « Αν μπορούμε να αυξήσουμε την παραγωγή, δεν έχει σημασία αν οι διαδικασίες θα είναι ιδιωτικές- αν μια γάτα μπορεί να πιάσει ένα ποντίκι δεν έχει σημασία αν η γάτα είναι μαύρη ή άσπρη.» Η καθιέρωση των τεσσάρων οικονομικών ζωνών στο –Shenzhen, Zhuhai, και στο Shantou στη περιοχή του Guangdong και στη Χιάμεν- είναι το τέλειο παράδειγμα.

Η ιδέα των ειδικών ζωνών για την προώθηση του εξωτερικού εμπορίου δεν είναι ιδέα των Κινέζων. Είναι ένα σύστημα που υπάρχει σε όλο τον κόσμο από αρχαιοτάτων χρόνων. Όντως οι κινέζοι έκαναν κάποια έρευνα όσον αφορά τις οικονομικές ζώνες των άλλων χωρών προτού καθιερώσουν τις δικές τους. Επίσης οι Κινέζοι είχαν τις δικές τους εμπειρίες με αυτή τη λογική, με το ειδικό σχέδιο παραγωγής εξαγωγικών προϊόντων, το οποίο εισηγήθηκε ο Zhou Enlai ακολουθώντας την Πολιτιστική Επανάσταση και καθιερώθηκε ως πολιτική το 1971 από το Υπουργείο Εμπορίου.

Δεδομένης αυτής της εμπειρίας, τι ήθελε ακριβώς να κερδίσει με αυτές τις Ειδικές Οικονομικές Ζώνες; Ο Xu Dixin περιέγραψε την γενική φύση των ζωνών ως ακολούθως: «Οι ειδικές οικονομικές ζώνες θεσπίζονται όταν μια χώρα ορίζει ότι μια περιοχή όπου, μέσω της εξαίρεσης από δασμούς, δημιουργεί διάφορες προνομιούχες συνθήκες, και παρέχει δημόσιες διευκολύνσεις ούτως ώστε να προσελκύσει ξένους επενδυτές, οι οποίοι θα κατασκευάσουν εργοστάσια των οποίων τα τελικά προϊόντα θα προορίζονται για εξαγωγή.»

Από θεωρητικής σκοπιάς οι ΕΟΖ επιτελούσαν κάποιους συγκεκριμένους σκοπούς:

1. Να εξυπηρετεί σαν γέφυρα για να εισάγει ξένο κεφάλαιο, τεχνολογία και εξοπλισμό και παράλληλα εκπαιδεύαν προσωπικό το οποίο θα διαχειριζόταν την τεχνολογία,
2. Να προάγει τον ανταγωνισμό μεταξύ των περιοχών, μεταξύ των επιχειρήσεων με γενικότερο σκοπό να εξελίξει την εθνική οικονομία και να επεκτείνει τη κινεζική βιομηχανική παραγωγή και τη διοίκηση.
3. Να απορροφήσει το ξένο συνάλλαγμα και να φιλτράρει μέρος του ξένου συναλλάγματος, της τεχνολογίας και άλλων εξοπλισμών από τις ΕΟΖ σε άλλες περιοχές.

4. Να εξυπηρετεί σαν πειραματική περιοχή για τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και σαν σχολεία για να μαθαίνουν τον νόμο της αξίας και το συντονισμό της παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς.

5. Να απασχολούν πολλούς νέους εργαζόμενους.

Η λειτουργία των κινεζικών ειδικών οικονομικών ζωνών με την εξουσιοδότηση του υπουργείου επέτρεψε στις περιοχές του Guangdong και του Fujian να αναπτύξουν τους τομείς του τουρισμού, των επενδύσεων και του εμπορίου.

Πέρα από αυτές τις ειδικές οικονομικές ζώνες, το νησί Hainan μετατρέπεται σε μια τέτοια ειδική οικονομική ζώνη. Η υλοποίηση αυτού του σχεδίου μπορεί να εντοπιστεί τον Ιούλιο του 1979, όταν το Συμβούλιο των υπουργών μεταβίβασε στο νησί αυξημένη εξουσία σχετικά με την επενδυτική πολιτική. Στις αρχές του 1981, μία μερίδα των επισήμων του Guangdong, ανακοίνωσε ότι θα αναπτυσσόταν η βιομηχανία στο νησί αφού θα δίνονταν κίνητρα με χαμηλότερη φορολόγηση. Τελικώς ανακοινώθηκε στα τέλη του 1980 ότι οι επίσημοι μπορούσαν να επιτρέψουν τη δημιουργία κοινοπραξιών. Σε κάποιο βαθμό μάλιστα τα κίνητρα που δόθηκαν στο νησί για την ανάπτυξη της βιομηχανίας ήταν πολύ πιο μεγάλα απ' ότι σε άλλες περιοχές. Το νησί, είχε το μέγεθος της Ταιβάν αλλά μόνο με το 1/3 του πληθυσμού της είχε αναπτυχθεί στους ακόλουθους τομείς: την γεωργία, την κτηνοτροφία, τις ιχθυοκαλλιέργειες, την ελαφριά βιομηχανία (ηλεκτρονικά και τα ελαστικά), τα κατασκευαστικά υλικά, τον τουρισμό, και τις μεταφορές.

Συζητώντας την ανάπτυξη των ειδικών οικονομικών ζωνών, ένας σχολιαστής σημείωσε ότι, και οι τοπικές και εθνικές αρχές του εμπορίου έχουν αναγνωρίσει ότι οι ζώνες όχι μόνο αντιπροσωπεύουν ένα οικονομικό, κινεζικό παράδειγμα αλλά ένα παράδειγμα για τους ξένους επενδυτές επίσης. Δεδομένων αυτών των είκοσι χρόνων, ποια ήταν η εμπειρία που αποκτήθηκε από τις ειδικές οικονομικές ζώνες. Ο ρόλος των ζωνών, στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων ήταν πολύ σημαντικός. Σχεδόν οι μισές από τις ξένες άμεσες επενδύσεις ήταν στις ΕΟΖ, με τη μερίδα του λέοντος να την παίρνει το Shenzhen.

Πολλοί οικονομολόγοι είναι σκεπτικοί σχετικά με τέτοια φορολογικά προνόμια για περιορισμένες γεωγραφικά περιοχές. Θεωρούν ότι τέτοιες παροχές δημιουργούν αναταράξεις σε μια περιοχή που δεν έχει διαμορφωθεί ακόμα οικονομικά. Εκτός και αν αυτές οι παροχές έχουν σκοπό να διορθώσουν συγκεκριμένες αποτυχίες της αγοράς. Υπάρχει όμως κυρίως η ανησυχία ότι τέτοια κίνητρα χρησιμεύουν για να

παρέχουν δραστηριότητα από το ένα στο άλλο μέρος και η ελαστικότητα της αθροιστικής επένδυσης και απασχόλησης σε σχέση με τις περικοπές φόρων είναι μικρή. Αν έτσι είναι τα πράγματα τότε, η κυβέρνηση θα έχει μια μείωση στα έσοδα από φόρους.

Το κυβερνητικό Συμβούλιο και οι αρχές του εθνικού σχεδιασμού χρησιμοποίησαν τις οικονομικές ζώνες ως εργαστήρια στα οποία τα αποτελέσματα και οι επιδράσεις συγκεκριμένων πολιτικών αλλαγών μπορούν να εκτιμηθούν. Όλες οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν ξένες συναλλαγές, ξένες άμεσες επενδύσεις, την οργάνωση των κρατικών κυβερνήσεων, τις αγορές εργασίας, πέρασαν πρώτα από εκεί.

Μόνο εκείνες που ήταν επιτυχημένες, και που ο μηχανισμός λήψης αποφάσεων του κράτους πιστεύει ότι μπορεί να τον διοικήσει αφέθηκαν να ωριμάσουν και να εξαπλωθούν. Αυτός ο πειραματισμός ήταν σημαντικό κομμάτι της Κινεζικής στρατηγικής μεταρρυθμίσεων.

Οι ειδικές οικονομικές ζώνες άρχισαν να αποδίδουν καρπούς για την Κίνα. Πράγματι αντιπροσωπεύουν την προσέγγιση ενός μεγάλου μέρους των ξένων επενδύσεων μέχρι σήμερα. Ενώ, η μεγάλη μάζα αυτών των επενδύσεων προέρχονταν από το Χονγκ Κονγκ, και από κινέζους που ζούσαν εκτός, υπήρχαν ενδείξεις ότι αυτή η ομάδα όλο και διευρυνόταν. Παρόλο που παραμένουν κενά στο θέμα της διοίκησης και κάποιες αμφιβολίες σχετικά με την αντιμετώπιση των πιθανών επενδυτών, η ελαστικότητα που έδειξαν οι Κινέζοι ανταποκρινόμενοι στα προβλήματα, πρέπει να είναι ενθαρρυντική τουλάχιστον όπως θα το βλέπουν οι επενδυτές. Τέτοια αντίδραση δεν είναι πρωτόγνωρη, από την άποψη της υποστήριξης που έλαβε η κεντρική κυβέρνηση για την ανάπτυξη των ειδικών οικονομικών ζωνών. Επειδή οι συγχωνεύσεις, ενθαρρύνθηκαν αρκετά, ως ο μόνος τρόπος προσέλκυσης του ξένου κεφαλαίου στις ειδικές οικονομικές ζώνες, πρόσφατες βελτιώσεις στην υλοποίηση των κοινοπραξιών, έχουν έκταση στις ΕΟΖ. Εισήχθη ξένο κεφάλαιο, τεχνολογία και εξοπλισμός, ενώ το εργατικό δυναμικό εκπαιδεύτηκε και γενικότερα προωθήθηκε ο ανταγωνισμός. Οι ειδικές οικονομικές ζώνες, προσέφεραν ένα περιβάλλον ιδανικό για πειραματισμό, για την εκμάθηση του νόμου της αξίας και των δυνάμεων της αγοράς, ενώ προσέφεραν επίσης εργασιακές ευκαιρίες. (Stoltenberg, 1984, σσ. 639-647)

ii. Ξένες άμεσες επενδύσεις

Οι ΞΑΕ, είναι ένα σημαντικός παράγοντας που βοηθά στην οικονομική ανάπτυξη, μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας την αποτελεσματική βελτίωση, την περίπλοκη σχέση με τις εμπορικές ροές και τις απαιτήσεις για ξένο συνάλλαγμα σε μια χώρα. Στην Κίνα με τη σημαντική βοήθεια των ειδικών οικονομικών ζωνών, όπως προείπαμε, αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα οι ξένες άμεσες επενδύσεις(ΞΑΕ). Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών, αυξήθηκαν από 0 το 1978, σε πάνω από 45 δις Αμερικάνικα δολάρια το 1997, με ένα συνδυαστικό ρυθμό ανάπτυξης περίπου 40% ετησίως. Αυτή η ανάπτυξη, είναι όντως εντυπωσιακή. Είναι σίγουρο ότι αυτή η τόνωση που προσέφεραν οι ξένες επενδύσεις στην Κίνα επηρέασε το εμπόριο, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

Οι ξένες άμεσες επενδύσεις στην Κίνα εμφανίζονται σε δύο μορφές, για παράδειγμα, σαν ξένες ανεξάρτητες επιχειρήσεις, και σαν κοινοπραξίες (με ξένο έλεγχο μέσω των μετοχών).Γεωγραφικά τη μερίδα του λέοντος την έχουν το Χονγκ Κόνγκ, η Ταιβάν και άλλες ασιατικές οικονομίες. Ωστόσο, τελευταία όλο και πιο πολλοί επενδυτές από την Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη έχουν δείξει ενδιαφέρον προς την Κίνα. Μάλιστα γύρω στο 1998, παρατηρείται πτώση των επενδύσεων από τις Ασιατικές χώρες και θεαματική άνοδο από τις χώρες της Αμερικής και της Ευρώπης. Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 5, η πρώτη περιοχή σε ξένες άμεσες επενδύσεις στην Κίνα για το 2006, ήταν οι Παρθένοι Νήσοι¹⁰, με σημαντική διαφορά από τη δεύτερη χώρα την Ιαπωνία. Ακολουθούν η Κορέα, οι Η.Π.Α. η Σιγκαπούρη και η Ταιβάν. Αυτό είχε ευνοϊκό αποτέλεσμα για την Κίνα, εφόσον τη βοήθησε να ανταπεξέλθει στην οικονομική κατάρρευση της Νότιο- Ανατολικής Ασίας το 1998 και να διασφαλίσει τη συνεχή ροή ξένων επενδύσεων.

¹⁰ Τα Virgin Islands, βρίσκονται στη Θάλασσα της Καραϊβικής. Ένα μέρος αυτών ανήκει στη Βρετανία, και το υπόλοιπο στις Η.Π.Α. Είναι παράδεισος off-shore εταιριών, λόγω των ευνοϊκών φορολογικών μέτρων που παρέχουν, και αυτό τους δίνει τη δυνατότητα να έχουν μεγάλα κέρδη, τα οποία επενδύουν μέσω fdi.

Πίνακας 5: Foreign Investment Actually Utilized by Countries or Regions- The Top 9 Countries, 2007

Country(Region)	FDI in 10 ⁴ USD
Virgin Islands	1124758
Japan	459806
Republic of Korea	389487
United States	286509
Singapore	226046
Taiwan, China	213583
Cayman Islands	209546
Germany	197871
Samoa	153754

Πηγή: China Statistical Yearbook, 2007.

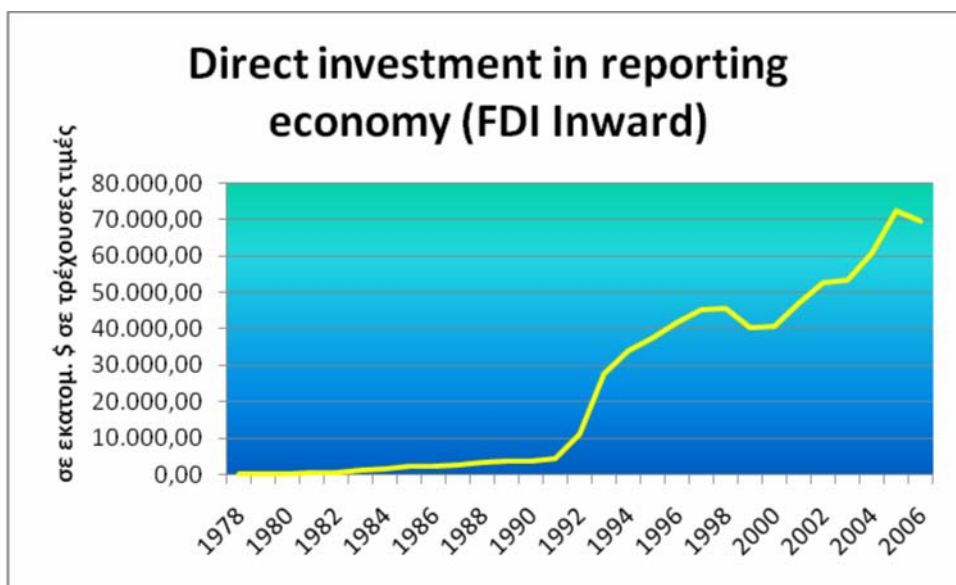
Ωστόσο, τι έχει κάνει την Κίνα τόσο επιτυχημένη? Μέχρι τώρα έχουν αναπτυχθεί κάποιες προσεγγίσεις για να εξηγήσουν την προσέλκυση ΞΑΕ, όπως, η δύναμη της αγοράς, ο διεθνής ανταγωνισμός, και το μοντέλο κύκλου παραγωγής. Όμως όπως τονίζει ο Wu (1998) οι θεωρίες των ΞΑΕ, δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη. Σύμφωνα με την μέχρι τώρα εμπειρία μας, και την οικονομική θεωρία, το οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί στις χώρες των μητρικών εταιριών, είναι που καθορίζει κατά πολύ και τις ΞΑΕ. Αυτό είναι ιδιαίτερα σχετικό, αν η παραγωγή προορίζεται πρώτα για την χώρα υποδοχής και αν η επένδυση γίνεται εξαιτίας του μεγέθους και της πιθανής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής. Η γρήγορη ανάπτυξη και το ενδεχόμενο μεγάλο μέγεθος της αγοράς της εγχώριας οικονομίας της Κίνας, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση ξένων επενδυτών. Η ύπαρξη άφθονου φθηνού εργατικού δυναμικού, αναφέρεται πολλές φορές ως ο παράγων κλειδί, για την μετακόμιση πολλών κατασκευαστικών δραστηριοτήτων στην Κίνα. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Wu αυτό δεν είναι απόλυτο, καθώς και άλλες χώρες έχουν φθινό εργατικό δυναμικό όπως η Ινδία.

Κάποιοι συγγραφείς, έχουν επίσης δώσει έμφαση στον μοναδικό ρόλο των υπερπόντιων Κινεζικών εταιριών, συμπεριλαμβανομένων και των εταιριών που ελέγχονται από κινεζικές χρηματοδοτήσεις. Ωστόσο είναι πολλές οι συζητήσεις που αναφέρουν ότι η ομοιότητα στο πολιτισμό και τη γλώσσα, μειώνουν το κόστος επικοινωνίας των επιχειρηματικών συναλλαγών. Πιο σημαντικό, οι Κινέζοι που βρίσκονται εκτός Κίνας, λειτουργούν τις επιχειρήσεις τους μέσα στα πλαίσια των

συμβατικών ή ανεπίσημων θεσμών, δηλ. τα πλαίσια που λειτουργούσαν στην προ-μεταρρύθμισης Κίνα.

Είναι γνωστό ότι η Κινεζική κυβέρνηση, έχει κάνει πολλές προσπάθειες για να αναπτύξει ένα επενδυτικό περιβάλλον το οποίο θα προσελκύσει ξένο κεφάλαιο ,όπως, η προνομιακή φορολογική μεταρρύθμιση, τα ελαστικά συμβατικά πρότυπα και η καθιέρωση των ΕΟΖ. Μία από τις επιπτώσεις της καθιέρωσης αυτών των πολιτικών ήταν ότι η Κίνα είχε ένα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των γειτονικών χωρών τις, στους εταιρικούς φόρους. Η καθιέρωση κάποιων ειδικών οικονομικών ζωνών είχε κάποιο πλεονέκτημα, επέτρεψε στην Κινεζική κυβέρνηση να κινητοποιήσει περιορισμένους πόρους και να συγκεντρωθεί στην κατασκευή έργων υποδομής μέσα στις ΕΟΖ. Θα μπορούσαμε να πούμε λοιπόν ότι η διοίκηση και η πολιτική είναι που έδωσαν ώθηση στην ανάπτυξη. (Wu, 1999, σσ. 1-6)

Διάγραμμα 6: Ξένες Άμεσες Επενδύσεις στην Κίνα

Πηγή: UNCTAD Handbook Of Statistics 2008.

III. Γιατί πέτυχαν οι μεταρρυθμίσεις στην Κίνα:

Μέχρι τώρα στην εργασία αυτή είδαμε τις βασικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν στους τομείς της οικονομίας, παρατηρήσαμε διαγράμματα, αναλύσαμε πίνακες που καταδεικνύουν σε τι συνίσταται αυτό το «θαύμα» της Κινεζικής οικονομίας. Ωστόσο δε θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε αυτή τη πορεία χωρίς να δούμε από μια πιο

κριτική ματιά ποιό είναι οι λόγοι για τη μεγάλη αυτή ανάπτυξη που παρουσιάζει η Κίνα σήμερα.

Βασική συνιστώσα για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων στην Κίνα, είναι το μοντέλο μετάβασης. Ας δούμε λοιπόν από μία πιο θεωρητική ματιά ποιό είναι αυτό το μοντέλο μετάβασης. Εν συνεχεία θα εξετάσουμε γιατί αυτές μεταρρυθμίσεις δεν ακολουθήθηκαν από τη Ρωσία, ποιο μοντέλο υιοθέτησε η τελευταία και γιατί;

α. Το μη-πλουραλιστικό μοντέλο Σοσιαλισμού της Αγοράς: Η Κινέζικη

προσέγγιση

Σύμφωνα με πολλούς οικονομολόγους η Κίνα ακολούθησε ένα μοντέλο μετάβασης το οποίο θεωρήθηκε επιτυχημένο. Ποια είναι τα βασικότερα στοιχεία αυτού;

Η σταδιακή μετάβαση είναι το πολύ σημαντικό στοιχείο. Η απότομη εγκαθίδρυση μια ελεύθερης οικονομίας της αγοράς, στην Κίνα του 1976 ήταν το λιγότερο πιθανή, λόγω της παράδοσης που είχε η χώρα στο σοσιαλιστικό σχεδιασμό και της εμπιστοσύνης που είχε και ο λαός σε αυτό. Έτσι και σε συνδυασμό με τις διάφορες αναταραχές της προηγούμενης περιόδου (Πολιτιστική Επανάσταση, Μεγάλη Πορεία), θεωρήθηκε μεν αναγκαία η εισαγωγή του μηχανισμού της αγοράς αλλά μέσω μιας μετάβασης που θα γινόταν **αργά και σταδιακά** και στο πλαίσιο της συνύπαρξης της με τον σχεδιασμό της οικονομίας

Η διαδικασία μετάβασης της Κινεζικής οικονομίας χαρακτηρίστηκε μεταφορικά σαν «να διασχίζεις ένα ποτάμι, βάζοντας μία πέτρα μετά από κάθε βήμα» ή αλλιώς να προχωράς ένα βήμα και να κοιτάς για το επόμενο»(Marangos 2004, σ.206). Με άλλα λόγια δεν υπήρχε ένα συγκεκριμένο πλάνο για τις μεταρρυθμίσεις. Κάποιος στόχος, τον οποίο να κυνηγούν για να ικανοποιήσουν. Όλα γίνονταν με τη λογική του «βλέποντας και κάνοντας».

Το **πολιτικό σύστημα στην χώρα**, ήταν σίγουρα ένας παράγων που βοήθησε στη σταθερή βελτίωση της οικονομίας. Κανείς θα περίμενε ότι η όλη μετάβαση θα ξεκινούσε πρώτα από το πολιτιστικό σύστημα και έπειτα θα συνέχιζε στην οικονομία. Και όντως κάτι τέτοιο δε συνέβη. Υπήρχε γενικότερα η αντίληψη στην Κίνα ότι η παρουσία του Κομμουνιστικού Κόμματος μπορούσε να εγγυηθεί την ανάπτυξη παράλληλα με την δημιουργία μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας. Το γεγονός ότι δεν υπήρχε πολιτικός πλουραλισμός σίγουρα βοήθησε την κυβέρνηση να συγκεντρωθεί στην διατήρηση της σταθερότητας, αντί να αναλώνεται σε πολιτικές αντιπαραθέσεις.

Ωστόσο, βέβαια κανείς δε μπορεί να εγγυηθεί, ότι το πολιτικό σκηνικό θα παραμείνει έτσι. Η Κίνα έχει ενστερνιστεί όλες τις παραμέτρους μιας καπιταλιστικής οικονομίας γεγονός που καθιστά δύσκολη τη διατήρηση μιας μονοκομματικής κυβέρνησης.

Επίσης, το **δυϊκό σύστημα τιμολόγησης** (dual price system), ήταν ένα μέτρο του μοντέλου που βοήθησε, με το να επιτρέπει τη δημιουργία αγοράς αλλά με την παράλληλη παρουσία του κυβερνητικού ελέγχου. Μάλιστα, το μέτρο αυτό της δυϊκότητας εφαρμόστηκε και σε άλλους τομείς πέραν της τιμολόγησης, όπως στις κρατικές επιχειρήσεις.

Όσον αφορά τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα, η κινεζική πολιτική αρχικά έμεινε πιστή στην κρατική ιδιοκτησία. Οι αγορές δεν χρειάζεται να είναι ιδιωτικές για να λειτουργήσουν, ωστόσο η ιδιωτική ιδιοκτησία είναι απαραίτητη αλλά δε χρειάζεται να γίνει άμεσα. Έτσι και αργότερα προχώρησε στην ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων. Το πιο σημαντικό βήμα προς την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, βασικό κομμάτι της ελεύθερης αγοράς, έγινε με την ανάπτυξη των **TVEs**, οι οποίες έδωσαν και μεγάλη ώθηση στην οικονομία, όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως αναλυτικότερα.

IV. Ρωσία

Μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ (1991) και υπό την προεδρία του Μπόρις Γιέλτσιν, η Ρωσία, κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία και αυτή θέτει τη μετάβαση της οικονομίας της σε οικονομία της αγοράς ως πρώτη προτεραιότητα. Ως Σοβιετική Ένωση είχαν γίνει προσπάθειες για μεταρρύθμιση του οικονομικού περιβάλλοντος με ποιο πρόσφατη περίπτωση αυτή του Mikhail S. Gorbachev ο οποίος με τη γνωστή perestroika (ανασυγκρότηση της οικονομίας) και τη glasnost (διαφάνεια) θέλησε «να δώσει διαφορετική μορφή στο σοσιαλιστικό σύστημα» (Marangos, 1991, σ.1).

Πλέον όμως, σαν Ρωσικό δημοκρατικό κράτος, μετά το 1991, βρίσκεται αντιμέτωπη με το παιχνίδι του ανταγωνισμού των άλλων δυτικών χωρών και συνειδητοποιεί ότι πρέπει να παίξει και αυτή. Για αυτό και αποφασίζει να πάρει μέτρα τα οποία θα της φέρουν γρήγορα θετικά αποτελέσματα. Για αυτό και υιοθέτησε το μοντέλο μετάβασης της θεραπείας σοκ, για κάτι λιγότερο από ένα χρόνο, διότι οι συνέπειές του ήταν καταστροφικές για την οικονομία. Στον Πίνακα 6 που παρατίθεται βλέπουμε τις συνέπειες που είχε στον πληθωρισμό και την ανάπτυξη της χώρας.

Πίνακας 6: Ανάπτυξη του πραγματικού ΑΕΠ και του πληθωρισμού στη Ρωσία (1992-2002)

Έτος	Ανάπτυξη του πραγματικού ΑΕΠ(%)	Ρυθμός πληθωρισμού(%)
1992	-19	1735
1993	-11	875
1994	-13	308
1995	-6	197
1996	-2	48
1997	+2	15
1998	-3	28
1999	+5	86
2000	+8	21
2001	+6	21
2002	+5	16

Πηγή: International Monetary Fund

α. Το μοντέλο της θεραπείας σοκ

Το μοντέλο της θεραπείας σοκ (shock therapy model) ή αλλιώς big bang πρωτοεμφανίστηκε στην Πολωνία το 1990. Το μοντέλο αυτό είναι ένα νεοκλασικό μοντέλο μετάβασης σύμφωνα με το οποίο πρέπει να γίνουν άμεσα οι διάφορες μετατροπές στο οικονομικό σύστημα προκειμένου να απελευθερωθεί η αγορά. Οι χώρες που ακολούθησαν αυτόν τον τρόπο μετάβασης επίσης ήταν, η Τσεχοσλοβακία (1991), η Βουλγαρία (1991), η Ρωσία(1992), και η Λετονία(1993).

Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η αγορά είναι ο θεσμός που εκφράζει την οικονομική ελευθερία και η ιδιωτική ιδιοκτησία είναι ο θεμέλιος λίθος για την πραγμάτωσή της. Με την επίτευξη της οικονομικής ελευθερίας θα επιτευχθεί και η πολιτική ελευθερία. Ο τρόπος όμως για να φτάσουμε στην ελευθερία της αγοράς, είναι με την παράλληλη εφαρμογή αλλαγών σε όλες τις πτυχές της οικονομίας. « Η υλοποίηση της μικροοικονομικής απελευθέρωσης χωρίς την μακροοικονομική σταθερότητα θα ήταν ένα σοκ χωρίς τη θεραπεία» (Marangos, 2004, σ.76). Οποιαδήποτε προβλήματα προκύψουν όμως από αυτή τη δραστική μετάβαση

(ανεργία, φτωχό βιοτικό επίπεδο) θα μπορούν να μειωθούν εφόσον το όλο πρόγραμμα είναι δραστικό και περιεκτικό. Το να διατηρούνται τα εμπόδια εισόδου και η δυική τιμολόγηση, όπως προτείνει το σταδιακό μοντέλο μετάβασης δεν αποτελούσε τη λύση για τους υποστηρικτές της θεραπείας σοκ. Αντίθετα θα δημιουργούσε περαιτέρω προβλήματα, όπως, μη καθορισμένα ιδιοκτησιακά δικαιώματα, αγορές που δε θα λειτουργούν σωστά, άνιση διανομή του πλούτου, μειωμένη κοινωνική ευημερία, κλειστή οικονομία, υψηλό πληθωρισμό κ.α. (Marangos, 2004, σ. 77)

Το πολιτικό σύστημα που θα ευνοούσε την ύπαρξη μιας τέτοιας αλλαγής θα ήταν ένα σύστημα χαλαρής διακυβέρνησης. Βασικό κομμάτι της μετάβασης είναι επίσης και η δημιουργία όλων αυτών των θεσμών που θα υποστηρίξουν το νέο σύστημα. Όλες οι μεταβατικές οικονομίες δεν είχαν καπιταλιστικούς θεσμούς εφόσον όλες προηγουμένως διέπονταν από ολοκληρωτικά καθεστάτα. Η επίτευξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και η μείωση των μεγάλων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού ώστε να αποφευχθεί ο υπερπληθωρισμός ήταν βασική απαίτηση.

Γενικότερα, οι οικονομίες που διάλεξαν αυτό το μοντέλο, το έκαναν γιατί δεν είχαν και άλλη επιλογή. Βρέθηκαν να είναι οι καθυστερημένες ανάμεσα στις μεγάλες ώριμες οικονομίες του δυτικού κόσμου και οι διάφοροι διεθνείς οργανισμοί, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, πίεζαν για την ικανοποίηση των όρων τους, προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τις χώρες επομένως έπρεπε να ακολουθήσουν ένα και μόνο μονοπάτι, αυτό της δραστηκής αλλαγής (Marangos, 2004, σσ.78-79)

β. Γιατί δεν ακολούθησε και η Ρωσία το μοντέλο της Κίνας εφόσον θεωρήθηκε επιτυχημένο;

Υπήρχαν διάφοροι λόγοι για τους οποίους η Ρωσία δεν θα μπορούσε να υιοθετήσει αυτό το μοντέλο μετάβασης:

Πολιτικές Συνθήκες

1. Πολλοί από τους υπερασπιστές του κινεζικού μοντέλου στη Ρωσία, δεν το καταλάβαιναν πραγματικά. Σύμφωνα με την κινεζική στρατηγική, δεν πρέπει να περικόπτει το κράτος επιδοτήσεις προς τις κρατικές επιχειρήσεις για να χρηματοδοτήσει το στρατό, τη μικρή ιδιωτικοποίηση και την πλήρη στήριξη στο εκτεταμένο και ακριβό δίκτυο κοινωνικής ασφάλισης.

2. Δεν υπήρχε ομοφωνία για το ποιος ήταν ο καλύτερος τρόπος για να διεξαχθούν οι μεταρρυθμίσεις. Στην Κίνα υπήρχε η πίστη του λαού απέναντι στο κόμμα, ότι τους καθοδηγούσε σωστά μέσα στη περίοδο των μεταρρυθμίσεων. Αντίθετα στη Ρωσία υπήρχαν πολλές διαφωνίες και ένα γενικότερα κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης, απέναντι στη κυβέρνηση, ιδιαίτερα αν σκεφτεί κανείς ότι και οι νόμοι άλλαζαν συνέχεια.
3. Σύμφωνα με την κινεζική μεταρρύθμιση, χρειάζεται ένα εκτεταμένο σύστημα αποκέντρωσης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στη Ρωσία όμως, υπήρχε αποδέσμευση μεταξύ των δεσμών των κρατικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Οικονομικές Συνθήκες

1. Ενώ οι κινεζικές μεταρρυθμίσεις για τη βιομηχανία στηρίχθηκαν πάνω στην επιτυχία των μεταρρυθμίσεων του αγροτικού τομέα, στη Ρωσία συνέβη το αντίθετο. Η γεωργία στηριζόταν στα βιομηχανικά προϊόντα και είναι προφανές ότι μία μεγάλη αγροτική οικονομία της αγοράς που θα αλληλεπιδρούσε με ένα κρατικό βιομηχανικό τομέα θα δημιουργούσε προβλήματα.
2. Επίσης αν η Ρωσία υιοθετούσε αυτό το σύστημα δε θα μπορούσε να περιμένει την ίδια προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων όπως η Κίνα. Ήδη είχε δημιουργήσει ένα περιβάλλον αναξιοπιστίας απέναντι στους επενδυτές με τη συνεχή αλλαγή των νόμων, οπότε η θέσπιση ενός ακόμη νόμου για το εμπόριο δε θα εκλαμβάνόταν σοβαρά. Ακόμη και να γινόταν έτσι πάλι δε θα μπορούσε να περιμένει την ίδια αύξηση των ΞΑΕ καθώς δεν υπήρχαν πολλοί ομογενείς εκτός Ρωσίας για να επενδύσουν, αντίθετα με την Κίνα που είχε πολλούς ομογενείς σε Χονγκ Κονγκ και Ταϊβάν (Johnson, 1994, σσ.69-71, Li, 1994, σσ.310-311)

V. Συνέπειες της ανάπτυξης της Κίνας

Παρά την εντυπωσιακή οικονομική ανάπτυξη της Κίνας, δε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι όλα βαίνουν καλώς. Αρνητικές συνέπειες από την ανάπτυξη αυτή σίγουρα υπάρχουν με πιο σοβαρές αυτές στην απασχόληση και στο περιβάλλον.

α. Ανεργία

Δεδομένης της οικονομικής επιτυχίας της Κίνας, κάποιος θα περίμενε να δει εμφανή κέρδη και για τους εργαζομένους. Ωστόσο μόνο το αντίθετο φαίνεται να συμβαίνει. Παρά την ανάπτυξη μίας ιδιαίτερα μικρής αλλά αριθμητικά σημαντικής ομάδας εργαζομένων των οποίων οι ευκαιρίες κατανάλωσης έχουν αυξηθεί ιδιαίτερα, οι υπόλοιποι εργάτες υποφέρουν από ξεπεσμένες δουλειές και κακές συνθήκες εργασίας.

Δυστυχώς, η μαζική μείωση στην κρατική απασχόληση δεν αντισταθμίστηκε από την άνοδο στην ιδιωτική απασχόληση. Το αποτέλεσμα ήταν μια άνοδος στο ποσοστό ανεργίας των αστικών κέντρων. Αυτή η άνοδος δεν εμφανίζεται σε επίσημες κρατικές στατιστικές, ιδιαίτερα επειδή αυτά τα νούμερα αποκλείουν απολυμένους κρατικούς εργάτες και μετανάστες από αγροτικές περιοχές που μένουν τώρα σε αστικά κέντρα. Και αν λάβουμε υπόψη ότι οι επίσημες στατιστικές λένε για ένα ποσοστό ανεργίας της τάξεως του 2-4% τότε το πραγματικό ποσοστό θα είναι τουλάχιστον διπλάσιο. Για παράδειγμα μία στατιστική έρευνα που στηρίχθηκε στην απογραφή του 2000, εκτίμησε ένα ποσοστό ανεργίας γύρω στο 11.5% ενώ το 2001 μία άλλη έρευνα για το εργατικό δυναμικό, τοποθέτησε το ποσοστό σε πάνω από 12,7%. Άλλες έρευνες έχουν αποφανθεί για 23% ποσοστό ανεργίας. (Burkett and Landsberg, 2006, σ. 17)

Οι εργαζόμενοι στις κρατικές επιχειρήσεις δεν είχαν και την καλύτερη μεταχείριση μέσα σε αυτή τη κατάσταση. Σύμφωνα με το Υπουργείο Πολιτικών Υποθέσεων, οι κρατικές επιχειρήσεις απέλυσαν 30 εκατομμύρια εργαζόμενους μέσα στο διάστημα 1998-2004. Τον Ιούνιο του 2005, πάνω από 21,8 εκατομ. εργαζόμενοι περιοριζόταν να ζουν με το ελάχιστο κρατικό επίδομα, δηλ. σε συνθήκες φτώχειας. Οι απολυμένοι εργαζόμενοι κανονικά λάμβαναν ένα βασικό επίδομα ανεργίας για τρία χρόνια από την απόλυσή τους από την κρατική επιχείρηση. Αν αδυνατούν να βρουν εργασία μέσα σε αυτό το διάστημα, μπορούν να παρατείνουν το επίδομα ανεργίας για δύο ακόμη έτη. Αφού εξαντλήσουν κάθε περιθώριο για εύρεση εργασίας, σε αυτά τα πέντε χρόνια, τότε δικαιούνται να λαμβάνουν ένα ελάχιστο εισόδημα, το οποίο δίνεται σε όλους του φτωχούς κατοίκους των αστικών περιοχών. Σύμφωνα με το Υπουργείο, τον Ιούνιο του 2005, αυτό το εισόδημα ήταν περίπου 19\$ το μήνα, ενώ ένας εργάτης στην πόλη μπορούσε να βγάλει περίπου 165\$ το μήνα.

Γενικότερα υπήρχαν τα προβλήματα, τα οποία ήταν δύσκολο να διορθωθούν από το κράτος. Οι δυσμενείς όροι εργασίας και η έλλειψη θεσμικής στήριξης για τους εργαζομένους, προέρχονται καθαρά από την καπιταλιστική μετάβαση της Κίνας. Μέρος των μεταρρυθμίσεων αφορούσε την αποδέσμευση των τοπικών αρχόντων από την κεντρική εξουσία και την δυνατότητα να προωθήσουν τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα ξένες επιχειρήσεις. Έτσι πολλές περιοχές στηρίζονται στην προσέλκυση και διατήρηση κερδοφόρων επιχειρήσεων στη δικαιοδοσία τους. Σε πολλές περιπτώσεις οι ίδιοι οι τοπικοί άρχοντες έχουν γίνει μέτοχοι σε αυτές στις κοινοπραξίες.

Όλα αυτά όμως έχουν δύο αποτελέσματα, ότι πρώτον, οι εργαζόμενοι δεν έχουν κίνητρο να μετακινούνται στα αστικά κέντρα πλέον, και δεύτερον γίνονται πολλές απεργίες. Κάποια εργοστάσια στην περιοχή του Pearl River Delta εμφανίζουν έλλειψη εργατικών χεριών που συνολικά φτάνουν μέχρι και 2 εκατομ. άτομα. Ελλείψεις που επηρεάζουν όμως και άλλες περιοχές. Σύμφωνα με κάποιους αναλυτές οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού θα αναγκάσουν τους επιχειρηματίες να ανεβάσουν τους μισθούς και να πληρώσουν τους εργάτες, ενώ άλλοι εκτιμούν ότι το μεγαλύτερο κόστος για τη μισθοδοσία θα οδηγήσει στην πίεση για μετακίνηση σε φτηνότερες περιοχές (Burkett and Landsberg, 2006, σ. 17).

β. Περιβαλλοντικά προβλήματα

Άλλη μία σημαντική συνέπεια της απότομης ανάπτυξης της Κίνας είναι τα σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα που προκλήθηκαν από αυτή. Η γρήγορη ανάπτυξη της δεν έγινε σύμφωνα με ένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα, όπως θα έπρεπε. Έτσι σαν αποτέλεσμα σήμερα στην Κίνα, δεν υπάρχει ποταμός που να μην είναι έστω και ελάχιστα μολυσμένος, ενώ το νερό στις πόλεις είναι κατά 90% μολυσμένο. Όσον αφορά τη μόλυνση του αέρα, σύμφωνα με έρευνα του επίσημου κράτους από τις 334 πόλεις που εκτιμήθηκαν, τα 2/3 θεωρούνται μολυσμένες. Έτσι σύμφωνα με μελέτη του Παγκόσμιου οργανισμού υγείας 750.000 άτομα πεθαίνουν πρόωρα κάθε χρόνο από αναπνευστικά προβλήματα. Η Κίνα συμβάλει κατά πολύ στην αλλαγή του κλίματος. Η Netherlands Environment Assessment Agency, (2007) κατέταξε την Κίνα πρώτη στην εκπομπή αερίων με 6,200 εκατομ. τόνους διοξειδίου του άνθρακα, αφήνοντας πίσω την Αμερική με 5.800 εκατομ. τόνους. (The New York Times)(The World Bank, Cost of Pollution in China).

VI. Επίλογος

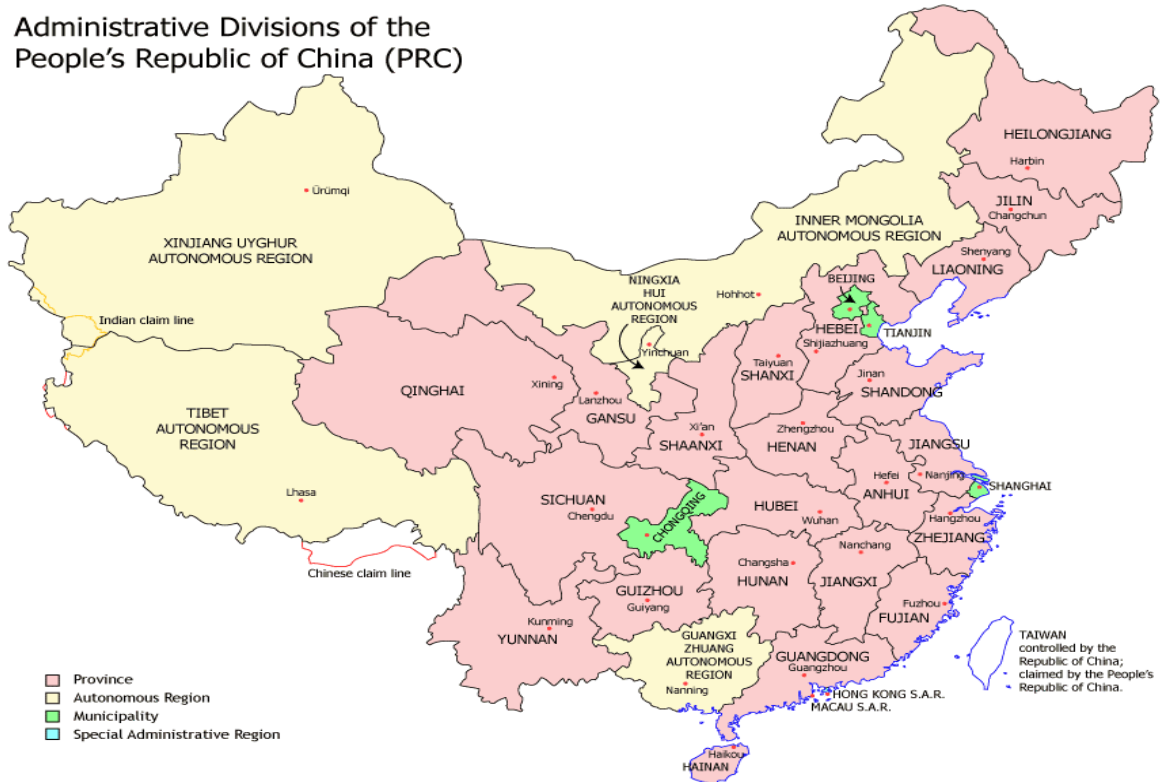
Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Κίνα βρίσκεται σε μια τροχιά συνεχούς αναβάθμισης της θέσης της στην παγκόσμια οικονομία. Και σε αυτό οφείλεται σίγουρα το μοντέλο μετάβασης που χρησιμοποίησε. Η σταδιακή πορεία που ακολούθησε της έδωσε τη δυνατότητα να παρατηρεί και να ελέγχει προηγουμένως τις καταστάσεις και έπειτα να προχωρά στις αλλαγές των θεσμικών της πλαισίων. Αντίθετα στην Ρωσία η γρήγορη πορεία της μετάβασης δεν ήταν πιθανό παρά μόνο δυσάρεστα αποτελέσματα να επιφέρει διότι όπως αναφέρει και ο Θουκυδίδης «...Θα πείσθηκες από την πορεία της ζωής σου ότι πολύ λίγα πράγματα πετυχαίνουν με την παράφορη επιθυμία, ενώ τα περισσότερα κατορθώνονται με τη συνετή και ήρεμη πρόνοια». Ωστόσο τίποτα καλό δεν έρχεται και χωρίς κόστος για κάποιους. Τα προβλήματα της ανεργίας και του περιβάλλοντος, καταδεικνύουν ότι η κυβέρνηση της Κίνας είναι σημαντικό να βάλει ως πρώτη προτεραιότητα πλέον τα θέματα της κοινωνικής πολιτικής.

Το μέλλον φαινόταν να επιφυλάσσει θετικές εξελίξεις τόσο για την κινέζικη όσο και για τη ρωσική οικονομία, η οποία είχε και αυτή μπει πλέον σε τροχιά ταχείας ανάπτυξης. Μετά την πρόσφατη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση όμως είναι ενδιαφέρον να δούμε πως θα αντιδράσουν αυτές οι δύο οικονομίες. Θα βγει ειδικά η κινεζική οικονομία για άλλη μία φορά αλώβητη; Το βέβαιο είναι πως στην παρούσα φάση κανείς δεν μπορεί να πει με σιγουριά.

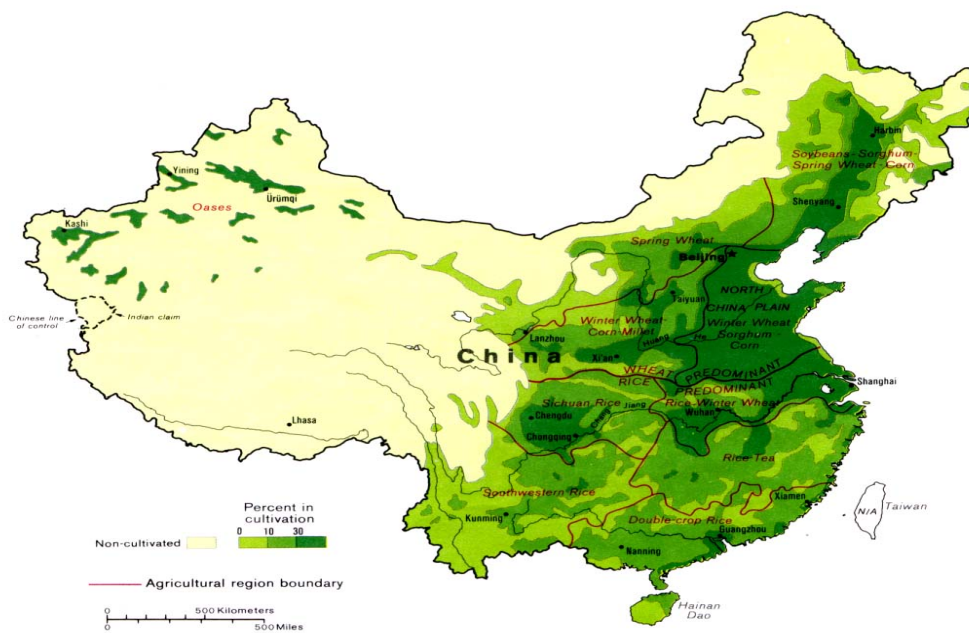
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Χάρτες της Κίνας: Πολιτικός και Γεωφυσικός

Administrative Divisions of the People's Republic of China (PRC)

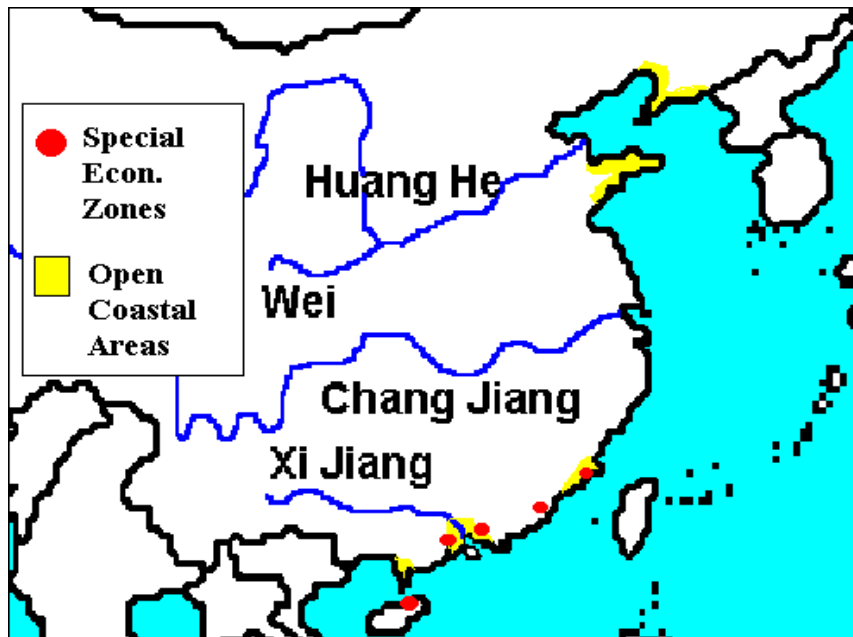
Agricultural Regions

800635 (544061) 5-86

Πηγή: www.en.wikipedia.org

Οι Ειδικές Οικονομικές Ζώνες

Γελοιογραφία σε Ινδική εφημερίδα σε άρθρο της που αφορούσε τις ειδικές οικονομικές ζώνες και την θυσία της γης και του περιβάλλοντος στο βωμό του χρήματος. <http://www.indiatogether.org/2007/feb/opi-sezschina.htm>

Πλήθος κυνηγών εργασίας σε μία έκθεση απασχόλησης στο Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο στο Nanjing of Jiangsu Province, China. 3 Μαρτίου 2007. (Photo by China Photos/Getty Images)

Βιβλιογραφία

A. ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bessiere, S., “*Η Κίνα στην Αυγή του 21^{ου} Αιώνα: Η επιστροφή μιας δύναμης;*”, μτφρ. Τσόγκα Σ., εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2007.

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Ash, P.N and Nolan, P., 1995, “China’s Economy on the Eve of Reform”, *The China Quarterly*, No.144, Special Issue: China’s Transitional Economy, pp.980-998.

Barrat-Brown M., 1995, “*Models in Political Economy*”, Penguin Books, second edition.

Brodsgaard, E.K., 1983, “Paradigmatic Readjustment and Reform in the Chinese Economy, 1953-1981”, *Modern China*, Vol. 9, No. 1, pp. 37-83.

Burkett, P., and Landsberg H.M., 2006, “China and the Dynamics of Transnational Accumulation: Causes and Consequences of Global Accumulation”, *Historical Materialism: Research in Critical Marxist Theory*, Vol.14, Issue 3, pp. 3-44.

Chen K.,- Jefferson G.H. and Singh I., 1992 “Lessons from China’s Economic Reform”, *Journal of Comparative Economics*, No.16, pp.201-225.

Cittings, J., 2006, “The Changing Face of China: From Mao to Market”, Oxford University Press, New York.

Davies, I., 1979, “China: New Economic Policies”, *The Australian Journal of Chinese Affairs*, No.2, pp. 43-55.

Fischer, S.,- Hughes, G.,- Sachs, J. and Woo, T.W., 1994, “Structural Factors in the Economic Reforms of China, Eastern Europe, and the Former Soviet Union”, *Economic Policy*, Vol.9, No. 18, pp. 102-145.

Goldstein, A., 1998, “China in 1997: A Year of Transitions”, *Asian Survey*, Vol.38, No.1, A Survey of Asia in 1997: Part I, pp 34-52

Gordon, M.J., 1992, “*China’s Path to Market Socialism*”, *Challenge*,

Gregory, P.R. and Stuart, R.C., 1995, “Comparative Economic Systems”, Houghton Mifflin Company.

Howe, C., and Kueh, Y.Y., 1984, “China’s International Trade: Policy and Organizational Change and Their Place in the “Economic Readjustment””, *The China Quarterly*, No. 100, pp.813-848.

- Johnson, J., 1994 ,“Should Russia Adopt the Chinese Model of Economic Reform?”, *Communist and Post-Communist Studies*, Vol.27, No.1, pp.59-75.
- Kennett, D., 2001, “*A New View of Comparative Economic Systems*”, Harcourt College Publishers, London, pp. 276-300.
- Kojima, R., 1988, “Agricultural Organization: New Forms, New Contradictions”, *The China Quarterly*, No.116, pp. 706-735.
- Li, D.D., 1996, “A Theory of Ambiguous Property Rights in Transition Economies: The Case of the Chinese Non-State Sector”, *Journal of Comparative Economics*, Vol. 23, No. 40, pp.1-19.
- Li, J., 1994, “The Characteristics of Chinese and Russian Economic Reform”, *Journal of Comparative Economics*, Vol. 18, pp. 309-313.
- Lo, D.,1993, “Reappraising the performance of China’s state-owned industrial enterprises, 1980-96”, *Cambridge Journal of Economics*, Vol. 23, pp.693-718.
- Lo, D., 2001, “Making Sense of ‘The China Paradox’” School of Oriental and African Studies, Department of Economics, Working Paper, no. 148.
- Makoto, I., 1995, “*Political economy for Socialism*”, St. Martin’s Press, New York.
- Marangos, J., 1991, “*The Search for a Consistent and Viable Economic System in the Soviet Union*”, Master of Economics, Monash University. Supervisor: Associate Professor Ian Ward.
- Manangos,J, 2004, “*Alternative Economic Models of Transition*”,Ashgate
- Marangos, J., 2004, “Transformation To The Market in Eastern Europe, Former Soviet Union and Asia”, in O□Hara P. (ed), *Global Political Economy and the Wealth of Nations: Performance, Institutions, Problems and Policies*, Routledge, London, pp.105-126.
- Marangos, J., 2005, “Why Is China a High-Lambda Society?”, *Journal Of Economic Issues*, Vol.XXXIX, No.4.
- Marangos, J., 2006,“Were the Chinese Reforms a Feasible Alternative for Transition Economies”, *International Journal of Social Economics*, Vol.33, No 3.
- Perkins, D.H., 1988,“Reforming China’s Economic System”, *Journal of Economic Literature*, Vol.26, No.2, pp.601-645.
- Perkins, D., 1994,“Completing China’s Move to Market”, *The Journal of Economic Perspectives*, Vol.8, No.2, pp. 23-46.

- Rawski, G.T., 1994, “Chinese Industrial Reform: Accomplishments, Prospects and Implications”, *The American Economic Review*, Vol. 84, No.2, Papers and proceedings of the Hundred and Sixth Annual Meeting of the American Economic Association, pp.271-275
- Reynolds, B.L. and Wu J., 1998, “Choosing a Strategy for China’s Economic Reform”, *The American Economic Review*, Vol. 78, No. 2, Papers and Proceedings of the One-Hundredth Annual Meeting of the American Economic Association, pp. 461-466.
- Rosefielde, S., 2002, “*Comparative Economics Systems: Culture, Wealth and Power in the 21st Century*”, Blackwell Publishers, Oxford, pp. 143-162.
- Stoltenberg, C.D., 1984, “China’s Special Economic Zones: Their Development and Prospects”, *Asian Survey*, Vol.24, No.6, pp.637-654.
- Sun, Y., 1994, “The Chinese and Soviet Reassessment of Socialism: The Theoretical Bases of Reform and Revolution in Communist Regimes”, *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 27, No.1, pp. 39-58.
- Woo, W.T., 1994, “The Art of Reforming Centrally Planned Economies: Comparing China, Poland, and Russia”, *Journal of Comparative Economics*, Vol. 18, pp 276-308.
- Wu, Y., 1999, “*Foreign Direct Investment and Economic Growth in China*”, E. Elgar, USA, pp. 1-6.

Γ. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Χριστόπουλος, Α., “*Η ραγδαία πολιτική και οικονομική άνοδος της Κίνας και οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομική και πολιτική σκηνή*”,
<http://central.radiopod.gr/wp-content/uploads/2008/07/op06012846.pdf>
- Asian Development Bank- *Key Indicators For Asia and the Pacific 2008*,
www.adb.org
- Carroll, W., and DaCosta, M. M. N, “*Township and Village Enterprises, Openness, and Regional Economic Growth in China*”,
<http://www.uwec.edu/dacostmn/PostComEc00.pdf>
- China Banking Regulatory Commission,
<http://www.cbrc.gov.cn/english/home/jsp/index.jsp>
- China Statistical Yearbook 2007, <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2007/indexeh.htm>

China Statistical Yearbook 1996,

<http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/YB1996e/index1.htm>

Fock, A., and Jia, X., “*Thirty Years of Agricultural Transition in China (1977–2007) and the ‘New Rural Campaign’*”,

<http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/7953/1/sp07ji01.pdf>

Ickes., B.W., “Lecture Note on the Command System”, (Spring 2007).

<http://econ.la.psu.edu/~bickes/structure.pdf>

IMF, *International Financial Statistics Database*, <http://www.imf.org>

Mako, W. P. and Zhang, C., “*Management of China’s State-Owned Enterprises Portfolio: Lessons from International Experience*”,

http://developmentmarketplace.org.cn/English/content/ownership_en.pdf

Nakagane, K., “*SOE Reform and Privatization in China: A Note on several Theoretical and Empirical Issues*”,

<http://ideas.repec.org/p/ky/fseries/2000cf95.html>

National Bureau of Statistics of China

<http://www.stats.gov.cn/eNgliSH/statisticaldata/yearlydata/>

People’s Bank of China, <http://www.pbc.gov.cn/english/renhangjianjie/>

The New York Times, www.nytimes.com/2007/08/26/world/asia/26china.html

The World Bank, Cost of Pollution in China,

http://siteresources.worldbank.org/INTEAPREGTOPENVIRONMENT/Resources/China_Cost_of_Pollution.pdf

Transition Economies: Russia and China,

<http://highered.mcgrawhill.com/sites/dl/free/0072819359/124314/WebChapter40.pdf>

UNCTAD Handbook of Statistics 2008

<http://stats.unctad.org/Handbook/ReportFolders/ReportFolders.aspx>

Zou, W., “The changing face of rural enterprises”, *China Perspectives*, Nov- Dec 2003, <http://chinaperspectives.revues.org/document773.html>.